

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

13 février 2007

PROJET DE LOI

**relatif à la procréation médicalement assistée
et à la destination des embryons
surnuméraires et des gamètes**

AMENDEMENTS

N° 9 DE MM. **GOUTRY ET VERHAEGEN**

Art. 4

Compléter l'alinéa 4 par la phrase suivante:

«Il en sera fait mention, le cas échéant, dans la convention visée à l'article 7. Conformément à l'article 42, alinéa 3, l'article 12 de la loi relative aux droits du patient s'appliquera.».

JUSTIFICATION

L'article 4 est incomplet. Il doit être rédigé comme l'article 42, alinéa 3, pour qu'il apparaisse clairement que lorsque la personne concernée est mineure, la convention est conclue entre le centre et les parents ou le tuteur.

Documents précédents :

Doc 51 **2567/ (2006/2007)** :
001 : Projet transmis par le Sénat.
002 : Amendements.

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

13 februari 2007

WETSONTWERP

**betreffende de medisch begeleide
voortplanting en de bestemming van de
overtallige embryo's en de gameten**

AMENDEMENTEN

Nr. 9 VAN DE HEREN **GOUTRY EN VERHAEGEN**

Art. 4

Het vierde lid aanvullen met de volgende woorden:

«In voorkomend geval zal dit worden vermeld in de overeenkomst, zoals bedoeld in artikel 7, en overeenkomstig art. 42, 3^e alinea, zal artikel 12 van de wet op de patiëntenrechten gelden.»

VERANTWOORDING

Artikel 4 is onvolledig en dient te worden opgesteld zoals artikel 42, derde lid, zodat het duidelijk is dat bij minderjarigen, de overeenkomst wordt afgesloten tussen het centrum en de ouders of voogd.

Voorgaande documenten :

Doc 51 **2567/ (2006/2007)** :
001 : Ontwerp overgezonden door de Senaat.
002 : Amendementen.

N° 10 DE MM. GOUTRY ET VERHAEGEN

Art. 5

Remplacer cet article par la disposition suivante:

«Art. 5. — Lorsqu'un centre de programmes de soins de médecine de la reproduction développe des options stratégiques spécifiques concernant l'accessibilité du traitement, celles-ci doivent être communiquées, sur simple demande, à toute personne intéressée.

Aucun centre ni aucun médecin n'est tenu d'accéder à une demande de procréation médicalement assistée.

Les centres de fécondation doivent avertir le ou les demandeurs de leur refus de donner suite à la demande dans le mois qui suit la décision du médecin consulté.

Ce refus est formulé par écrit et indique obligatoirement:

1° soit les raisons médicales du refus;
2° soit une référence aux options stratégiques spécifiques visées à l'alinéa 1er du présent article;

3° dans le cas où le ou les demandeurs en ont exprimé le souhait, les coordonnées d'un autre centre de fécondation auquel ils peuvent s'adresser.»

JUSTIFICATION

Certains centres se basent uniquement sur les indications médicales (stérilité ou indication génétique grave dans une relation homme/femme) pour l'application des techniques de fécondation médicalement assistée.

Dans d'autres centres, les techniques sont également utilisées comme alternative pour le désir d'enfant d'un couple de lesbiennes ou d'une femme seule.

Cette divergence de vues existe également dans la société. Une société vraiment pluraliste respecte le libre arbitre des organisations et des personnes.

C'est pourquoi il revient à chaque centre, distinctement, d'élaborer des options stratégiques en ce qui concerne l'accessibilité du traitement.

En outre, aucun médecin ou prestataire de soins ne peut être contraint à pratiquer des actes et des traitements qui ne correspondent pas à ses conceptions scientifiques et éthiques.

Nr. 10 VAN DE HEREN GOUTRY EN VERHAEGEN

Art. 5

Dit artikel vervangen als volgt:

«Art. 5. — Wanneer een centrum waar een zorgprogramma reproductieve geneeskunde loopt, specifieke beleidsopties uitwerkt in verband met de toegankelijkheid van de behandeling, moeten die meegedeeld worden op eenvoudige aanvraag van elke belanghebbende.

Geen enkel centrum en geen enkele arts is verplicht om op een verzoek om medisch begeleide voortplanting in te gaan.

De fertiliteitscentra brengen de verzoeker(s) binnen een maand na de beslissing van de geraadpleegde arts op de hoogte van hun weigering om in te gaan op het verzoek.

Deze weigering gebeurt schriftelijk en bevat verplicht:
1° hetzij de medische redenen voor de weigering;
2° hetzij een verwijzing naar de specifieke beleidsopties waarvan sprake is in het eerste lid van dit artikel;

3° wanneer de verzoeker of de verzoekers dat wensen, het adres van een ander fertiliteitscentrum waartoe zij zich kunnen wenden.»

VERANTWOORDING

Bepaalde centra gaan enkel uit van medische indicaties (onvruchtbaarheid of een ernstige genetische indicatie in een man/vrouw relatie) voor de toepassing van de technieken van medisch begeleide bevruchting.

In andere centra worden de technieken ook aangewend als een alternatief voor een kinderwens in een lesbische relatie of bij alleenstaande vrouwen.

Dit meningsverschil leeft ook in de samenleving. Een echt pluralistische samenleving neemt het vrij initiatief van organisaties en personen ernstig.

Daarom komt het aan elk centrum apart toe om beleids-opties in verband met de toegankelijkheid van de behandeling uit te werken.

Bovendien kan geen enkele arts en geen enkele zorgvers-trekker gedwongen worden tot handelingen en behandelingen die niet overeenstemmen met hun wetenschappelijke en ethische inzichten.

N° 11 de MM. **GOUTRY ET VERHAEGEN**

Art. 7

Remplacer l'alinéa 3 par l'alinéa suivant:

«Lorsqu'il y a deux parents demandeurs, ils signent tous deux la convention et la double signature est confirmée encore une fois juste avant le début du traitement.».

N° 12 DE MM. **GOUTRY ET VERHAEGEN**

Art. 15

Supprimer cet article.N° 13 DE MM. **GOUTRY ET VERHAEGEN**

Art. 16

Supprimer cet article.N° 14 DE MM. **GOUTRY ET VERHAEGEN**

Art. 44

Supprimer cet article.N° 15 de MM. **GOUTRY ET VERHAEGEN**

Art. 45

Supprimer cet article.

JUSTIFICATION

La signature du père est requise pour éviter que la mère ne fasse procéder à une insémination *post mortem*. Les centres ne sont pas toujours informés des décès éventuels de candidats parents au cours de la procédure et il peut en résulter qu'une insémination ait lieu à titre *post mortem*, alors que ce point n'est pas réglé par la loi.

Comme la femme peut devenir veuve sans que les centres en aient été informés, le consentement écrit des deux parents est requis avant de commencer la procédure.

Nr. 11 van de heren **GOUTRY EN VERHAEGEN**

Art. 7

Het derde lid vervangen als volgt:

«Zijn er twee wensouders, dan wordt de overeenkomst ondertekend door beiden en dit wordt nog eens bevestigd net voor de start van de behandeling.».

Nr. 12 VAN DE HEREN **GOUTRY EN VERHAEGEN**

Art. 15

Dit artikel doen vervallen.Nr. 13 VAN DE HEREN **GOUTRY EN VERHAEGEN**

Art. 16

Dit artikel doen vervallen.Nr. 14 VAN DE HEREN **GOUTRY EN VERHAEGEN**

Art. 44

Dit artikel doen vervallen.Nr. 15 VAN DE HEREN **GOUTRY EN VERHAEGEN**

Art. 45

Dit artikel doen vervallen.

VERANTWOORDING

De handtekening van de vader is vereist om te vermijden dat de moeder een post mortem inseminatie zou laten uitvoeren. De centra worden niet steeds op de hoogte gehouden van eventuele overlijdens van de kandidaat-ouders tijdens de procedure en dit kan tot gevolg hebben dat er een post mortem inseminatie plaatsvindt, iets wat door de wet niet wordt geregeld.

Omdat de vrouw weduwe kan worden zijn zonder dat de centra hiervan op de hoogte zijn, is een geschreven toestemming van de beide ouders vereist vooraleer de procedure wordt opgestart.

N° 16 DE MM. **GOUTRY ET VERHAEGEN**

Art. 12

Au point 3°, après le mot «délai», ajouter les mots «visé à l'article 10 de cette loi».

JUSTIFICATION

Il s'agit de préciser le texte.

N° 17 DE MM. **GOUTRY ET VERHAEGEN**

Art. 18

Au § 2, supprimer la dernière phrase.

JUSTIFICATION

La première phrase du § 2 renvoie déjà aux articles 7 et 13, qui contiennent une disposition explicite relative à la signature des deux auteurs du projet parental. La dernière phrase est donc superflue.

N° 18 DE MM. **GOUTRY ET VERHAEGEN**

Art. 27

Supprimer l'alinéa 1er.

JUSTIFICATION

Les termes «*les règles de la filiation telles qu'établies par le Code civil jouent en faveur du ou des auteurs du projet parental*» donnent erronément l'impression qu'à compter de l'implantation des embryons surnuméraires donnés, les parents lesbiens deviennent tous deux, d'emblée, les parents juridiques.

Le coauteur du projet parental devra encore passer par les diverses étapes de la procédure d'adoption. La seule filiation qui est établie immédiatement est celle de la mère qui accouche de l'enfant.

Il y a un risque de confusion dès lors que, dans la proposition de loi en discussion, l'expression «auteurs du projet parental» renvoie systématiquement aussi aux couples lesbiens.

Nr. 16 VAN DE HEREN **GOUTRY EN VERHAEGEN**

Art. 12

In punt 3°, na het woord «termijn» de volgende woorden invoegen:

«zoals bedoeld in artikel 10 van deze wet.»

VERANTWOORDING

Ter verduidelijking.

Nr. 17 VAN DE HEREN **GOUTRY EN VERHAEGEN**

Art. 18

In § 2, de laatste zin weglaten.

VERANTWOORDING

In de eerste zin van § 2 wordt reeds verwezen naar artikels 7 en 13. Daarin staat de bepaling inzake de ondertekening door beide wensouders reeds expliciet vermeld. De laatste zin is dus overbodig.

Nr. 18 VAN DE HEREN **GOUTRY EN VERHAEGEN**

Art. 27

Het eerste lid weglaten.

VERANTWOORDING

De uitdrukking «*spelen de afstammingsregels als bepaald in het Burgerlijk Wetboek spelen in het voordeel van de wensouder(s)*» wekt de verkeerde indruk, alsof lesbische ouders vanaf de implantatie van de gedoneerde boventallige embryo's onmiddellijk allebei de juridische ouders worden.

De mee-ouder zal nog steeds de adoptieprocedure moeten doorlopen. Enkel de afstamming van de moeder die bevalt van het kind staat onmiddellijk vast.

Omdat in dit wetsvoorstel onder de wensouders ook steeds lesbische ouders verstaan worden, is er verwarring mogelijk.

N° 19 DE MM. GOUTRY ET VERHAEGEN

Art. 27bis (nouveau)

Insérer un article 27bis, libellé comme suit:

«Art. 27bis. — Un article 318bis, libellé comme suit, est inséré dans le Code civil:

«Art. 318bis. — Aucune action relative à la filiation ou à ses effets patrimoniaux n'est ouverte aux donneurs de gamètes ou d'embryons surnuméraires. De même, aucune action relative à la filiation ou à ses effets patrimoniaux ne peut être intentée à l'encontre du ou des donneur(s) de gamètes ou d'embryons surnuméraires par le(s) receveur(s) de gamètes ou d'embryons surnuméraires et par l'enfant né de l'implantation de gamètes ou d'embryons surnuméraires.»

JUSTIFICATION

Il est nécessaire de protéger les donneurs de gamètes ou d'embryons surnuméraires contre d'éventuelles actions relatives à la filiation et à ses effets patrimoniaux éventuels, intentées par les enfants nés grâce à cette technique et par leurs parents juridiques. À l'inverse, les donneurs eux-mêmes ne peuvent pas non plus intenten une action relative à la filiation ou à ses effets patrimoniaux.

Il est préférable d'apporter directement cette modification dans les dispositions du Code civil relatives au droit de la filiation. Si nous procédons directement à une adaptation du Code civil, il n'y a pas lieu de prévoir deux articles distincts pour exprimer la distinction entre gamètes et embryons.

N° 20 DE MM. GOUTRY ET VERHAEGEN

Art. 28

Remplacer cet article par la disposition suivante:

«Art. 28. — L'affectation d'embryons surnuméraires à un programme de don d'embryons a pour conséquence de contraindre le centre de fécondation consulté à garantir l'anonymat des donneurs en rendant inaccessible toute donnée permettant leur identification, à l'exception de ceux qui relèvent du champ d'application de l'article 35, 3°, et qui ont donc opté pour la levée de l'anonymat.

Toute personne travaillant pour ou dans un centre de fécondation qui prend connaissance, de quelque manière que ce soit, d'informations permettant d'identifier des donneurs d'embryons surnuméraires est tenue au secret professionnel, conformément à l'article 458 du Code pénal.»

Nr. 19 VAN DE HEREN GOUTRY EN VERHAEGEN

Art. 27bis (nieuw)

Een artikel 27bis invoegen, luidend als volgt:

«Art. 27bis. — In het Burgerlijk Wetboek wordt een artikel 318bis ingevoegd, luidend als volgt:

«Art. 318bis. — Donoren van gameten of overtallige embryo's kunnen geen rechtsvordering instellen betreffende de afstamming of de daaruit voortvloeiende vermogensrechtelijke gevolgen. Ook de ontvanger(s) van gameten of overtallige embryo's en het kind geboren dankzij de implementatie van gameten of overtallige embryo's kunnen geen rechtsvordering instellen betreffende de afstamming of de daaruit voortvloeiende vermogensrechtelijke gevolgen tegen de donor(en) van gameten of overtallige embryo's.»

VERANTWOORDING

Het is nodig om de donoren van gameten of overtallige embryo's te beschermen tegen mogelijke vorderingen betreffende de afstamming en de mogelijke vermogensrechtelijke gevolgen van de kinderen die door deze techniek geboren zijn en van de juridische ouders van het kind. Omgekeerd kunnen de donoren zelf ook geen vorderingen instellen betreffende de afstamming of de daaruit voortvloeiende vermogensrechtelijke gevolgen.

Het is beter deze wijziging rechtstreeks in het B.W. onder te brengen, waar het afstammingsrecht geformuleerd staat. Als we meteen een aanpassing doorvoeren in het B.W. is het niet nodig om het onderscheid tussen gameten en embryo's in twee artikels op te delen.

Nr. 20 VAN DE HEREN GOUTRY EN VERHAEGEN

Art. 28

Dit artikel vervangen als volgt:

«Art. 28. — Het gebruik van overtallige embryo's in een embryodonatieprogramma heeft tot gevolg dat het geraadpleegde fertiliteitscentrum de anonimiteit van de donoren moet waarborgen door alle gegevens die zouden kunnen leiden tot hun identificatie ontoegankelijk te maken, behoudens van de donoren die vallen onder de toepassing van artikel 35, 3°, en die dus gekozen hebben voor de opheffing van de anonimiteit.

Ieder persoon die in of voor een fertiliteitscentrum werkt en die op welke manier ook kennis neemt van informatie waarmee de donoren van boventallige embryo's kunnen worden geïdentificeerd, is gebonden door het beroepsgeheim overeenkomstig artikel 458 van het Strafwetboek.»

N° 21 DE MM. GOUTRY ET VERHAEGEN

Art. 35

Remplacer cet article par la disposition suivante:

«Art. 35. — Sans préjudice de l'application de la loi du 8 décembre 1992 relative à la protection de la vie privée à l'égard des traitements de données à caractère personnel, et en particulier de son article 7, le centre de médecine de la reproduction collective, pour chaque donneur, les informations mentionnées ci-après et les met à la disposition d'un centre de stockage et de conservation:

1° les informations médicales relatives au donneur susceptibles de revêtir une importance pour le développement sain de l'enfant;

2° les caractéristiques physiques, la formation et la profession du donneur, ainsi que les données relatives à ses antécédents sociaux et à sa personnalité;

3° les nom, prénoms, date de naissance et domicile du donneur.

Ces informations sont conservées dans un centre de stockage et de conservation pendant quatre-vingts ans à compter de la date de leur réception. Le Roi fixe les modalités de collecte et de conservation des informations relatives au donneur dans un centre de stockage et de conservation.».

N° 22 DE MM. GOUTRY ET VERHAEGEN

Art. 36

Remplacer cet article par le texte suivant:

«Art. 36. — Les informations médicales relatives aux donneurs mentionnées à l'article 35, 1°, de la présente loi sont communiquées:

– aux autres centres de médecine de la reproduction et aux centres de génétique humaine;

– au médecin généraliste de la personne qui a été conçue au moyen d'une fécondation médicalement assistée par gamètes d'un donneur, pour autant que la santé de l'intéressé le requiert.

Les autres éléments non constitutifs de l'identité du donneur, mentionnés à l'article 35, 2°, sont communiqués à sa demande à l'enfant de douze ans ou plus qui sait ou soupçonne avoir été conçu au moyen d'une fécondation médicalement assistée par gamètes d'un donneur.

Lorsque l'enfant n'a pas encore atteint l'âge de seize ans, les informations lui sont communiquées par l'entremise de ses parents.

Nr. 21 VAN DE HEREN GOUTRY EN VERHAEGEN

Art. 35

Dit artikel vervangen als volgt:

«Art. 35. — Onverminderd de toepassing van de wet van 8 december 1992 betreffende de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, en inzonderheid artikel 7, verzamelt het centrum voor reproductieve geneeskunde de hierna bepaalde gegevens van elke donor en stelt ze ter beschikking van een centraal opslag- en bewaarpunt:

1° de medische gegevens met betrekking tot de donor die van belang kunnen zijn voor een gezonde ontwikkeling van het kind;

2° de fysieke kenmerken, de opleiding en het beroep van de donor, evenals gegevens omtrent de sociale achtergrond en de persoonlijkheid van de donor;

3° de familienaam, voornamen, geboortedatum en woonplaats van de donor.

Deze gegevens worden bewaard in een centraal opslag- en verzamelpunt gedurende tachtig jaar na de dag van ontvangst. De Koning stelt nadere regels vast aangaande het verzamelen en het bewaren van donorgegevens in een centraal opslag- en bewaarpunt.».

Nr. 22 VAN DE HEREN GOUTRY EN VERHAEGEN

Art. 36

Dit artikel vervangen als volgt:

«Art. 36. — De in artikel 35, 1° vermelde medische gegevens van donoren worden verstrekt:

– aan de andere centra voor reproductieve geneeskunde en de centra voor menselijke erfelijkheid;

– aan de huisarts van de persoon die verwekt is ten gevolge van medisch begeleide bevruchting met donorgameten, voor zover de gezondheid van de betrokkene het vereist.

De overige niet-persoonsidentificerende gegevens van de donor, vermeld in artikel 35, 2°, worden op verzoek van het kind van twaalf jaar of ouder dat weet of vermoedt dat het via medisch begeleide bevruchting met donorgameten is verwekt, aan hem of haar verstrekt.

Als het kind nog niet de leeftijd van zestien jaar heeft bereikt, worden de gegevens via de ouders aan het kind verstrekt.

Les éléments constitutifs de l'identité du donneur connu, mentionnés à l'article 35, 3°, sont communiqués à sa demande à l'enfant qui a atteint l'âge de seize ans accomplis, moyennant le consentement préalable et écrit du donneur.

Lorsque le donneur connu ne consent pas à cette communication ou si son consentement est censé avoir été refusé, le juge peut décider de communiquer malgré tout les informations, après confrontation motivée des intérêts de l'enfant à la communication et de ceux du donneur à l'absence de communication, compte tenu de toutes les circonstances.

Une décision de communication est susceptible d'appel.

Les éléments constitutifs de l'identité d'un donneur anonyme ne peuvent être communiqués sous aucune condition.».

N° 23 DE MM. GOUTRY ET VERHAEGEN

Art. 57

Remplacer cet article par la disposition suivante:

«Art. 57. — L'affectation de gamètes à un programme de don de gamètes a pour conséquence de contraindre le centre de fécondation consulté à garantir l'anonymat des donneurs en rendant inaccessible toute donnée permettant leur identification, sauf pour les donneurs qui ont opté pour la levée de leur anonymat.

Toute personne travaillant pour ou dans un centre de fécondation, qui prend connaissance, de quelque manière que ce soit, d'informations permettant d'identifier des donneurs de gamètes est tenue au secret professionnel conformément à l'article 458 du Code pénal.»

N° 24 de MM. GOUTRY ET VERHAEGEN

Art. 64

Remplacer cet article par la disposition suivante:

«Art. 64. — Sans préjudice de l'application de la loi du 8 décembre 1992 relative à la protection de la vie privée, et en particulier de son article 7, le centre de médecine de la reproduction collective, pour chaque donneur, les informations prévues ci-après et les met à la disposition d'un centre de stockage et de conservation:

1° les informations médicales concernant le donneur susceptibles de revêtir une importance pour le développement sain de l'enfant;

De persoonsidentificerende gegevens van de bekende donor, vermeld in artikel 35, 3°, worden op verzoek van het kind dat de volle leeftijd van zestien jaar heeft bereikt, verstrekt, indien de donor vooraf schriftelijk met deze verstrekking instemt.

Als de bekende donor niet instemt met deze verstrekking of indien de instemming moet geacht worden te zijn geweigerd, kan de rechter oordelen om de gegevens toch te verstrekken na een gemotiveerde afweging van de belangen van het kind bij verstrekking en van de donor bij niet-verstrekking, alle omstandigheden in acht genomen.

Tegen een beslissing tot verstrekking kan in beroep gegaan worden.

De persoonsidentificerende gegevens van een anonieme donor kunnen onder geen enkel beding worden verstrekt.».

Nr. 23 VAN DE HEREN GOUTRY EN VERHAEGEN

Art. 57

Dit artikel vervangen als volgt:

«Art. 57. — Het gebruik van gameten in een gameetdonatieprogramma heeft tot gevolg dat het geraadpleegde fertiliteitscentrum de anonimiteit van de donoren moet waarborgen door alle gegevens die zouden kunnen leiden tot hun identificatie ontoegankelijk te maken, behoudens van de donoren die gekozen hebben voor de opheffing van de anonimiteit.

Ieder persoon die in of voor een fertiliteitscentrum werkt en die op welke manier ook kennis neemt van informatie waarmee de donoren van gameten kunnen worden geïdentificeerd, is gebonden door het beroepsgeheim overeenkomstig artikel 458 van het Strafwetboek.».

Nr. 24 VAN DE HEREN GOUTRY EN VERHAEGEN

Art. 64

Dit artikel vervangen als volgt:

«Art. 64. — Onverminderd de toepassing van de wet van 8 december 1992 betreffende de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, en inzonderheid artikel 7, verzamelt het centrum voor reproductieve geneeskunde de hierna bepaalde gegevens van elke donor en stelt ze ter beschikking van een centraal opslag- en bewaarpunt:

1° de medische gegevens met betrekking tot de donor die van belang kunnen zijn voor een gezonde ontwikkeling van het kind;

2° les caractéristiques physiques, la formation et la profession du donneur, ainsi que les données relatives à ses antécédents sociaux et à sa personnalité;

3° les nom, prénoms, date de naissance et domicile du donneur.

Ces informations sont conservées dans un centre de stockage et de conservation pendant quatre-vingts ans à compter de la date de leur réception. Le Roi fixe les modalités de collecte et de conservation des informations relatives au donneur dans un centre de stockage et de conservation.

N° 25 DE MM. GOUTRY ET VERHAEGEN

Art. 65

Remplacer cet article par la disposition suivante:

«Art. 65. — Les informations médicales relatives aux donneurs mentionnées à l'article 64, 1°, de la présente loi sont communiquées:

- aux autres centres de médecine de la reproduction et aux centres de génétique humaine;
- au médecin généraliste de la personne qui a été conçue au moyen d'une fécondation médicalement assistée par gamètes d'un donneur, pour autant que la santé de l'intéressé le requiert.

Les autres éléments non constitutifs de l'identité du donneur, mentionnés à l'article 64, 2°, sont communiqués à sa demande à l'enfant de douze ans ou plus qui sait ou soupçonne avoir été conçu au moyen d'une fécondation médicalement assistée par gamètes d'un donneur.

Lorsque l'enfant n'a pas encore atteint l'âge de seize ans, les informations lui sont communiquées par l'entremise de ses parents.

Les éléments constitutifs de l'identité du donneur connu, mentionnés à l'article 64, 3°, sont communiqués à sa demande à l'enfant qui a atteint l'âge de seize ans accomplis, moyennant le consentement préalable et écrit du donneur.

Lorsque le donneur connu ne consent pas à cette communication ou si son consentement est censé avoir été refusé, le juge peut décider de communiquer malgré tout les informations, après confrontation motivée des intérêts de l'enfant à la communication et de ceux du donneur à l'absence de communication, compte tenu de toutes les circonstances.

Une décision de communication est susceptible d'appel.

Les éléments constitutifs de l'identité d'un donneur anonyme ne peuvent être communiqués sous aucune condition.».

2° de fysieke kenmerken, de opleiding en het beroep van de donor, evenals gegevens omtrent de sociale achtergrond en de persoonlijkheid van de donor;

3° de familienaam, voornamen, geboortedatum en woonplaats van de donor.

Deze gegevens worden bewaard in een centraal opslag- en verzamelpunt gedurende tachtig jaar na de dag van ontvangst. De Koning stelt nadere regels vast aangaande het verzamelen en het bewaren van donorgegevens in een centraal opslag- en bewaarpunt.».

Nr. 25 VAN DE HEREN GOUTRY EN VERHAEGEN

Art. 65

Dit artikel vervangen als volgt:

«Art. 65. — De in artikel 64, 1° vermelde medische gegevens van donoren worden verstrekt:

- aan de andere centra voor reproductieve geneeskunde en de centra voor menselijke erfelijkheid;
- aan de huisarts van de persoon die verwekt is ten gevolge van medisch begeleide bevruchting met donorgameten, voor zover de gezondheid van de betrokkene het vereist.

De overige niet-persoonsidentificerende gegevens van de donor, vermeld in artikel 64, 2°, worden op verzoek van het kind van twaalf jaar of ouder dat weet of vermoedt dat het via medisch begeleide bevruchting met donorgameten is verwekt, aan hem of haar verstrekt.

Als het kind nog niet de leeftijd van zestien jaar heeft bereikt, worden de gegevens via de ouders aan het kind verstrekt.

De persoonsidentificerende gegevens van de bekende donor, vermeld in artikel 64, 3°, worden op verzoek van het kind dat de volle leeftijd van zestien jaar heeft bereikt, verstrekt, indien de donor vooraf schriftelijk met deze verstrekking instemt.

Als de bekende donor niet instemt met deze verstrekking of indien de instemming moet geacht worden te zijn geweigerd, kan de rechter oordelen om de gegevens toch te verstrekken na een gemotiveerde afweging van de belangen van het kind bij verstrekking en van de donor bij niet-verstrekking, alle omstandigheden in acht genomen.

Tegen een beslissing tot verstrekking kan in beroep gegaan worden.

De persoonsidentificerende gegevens van een anonieme donor kunnen onder geen enkel beding worden verstrekt.».

JUSTIFICATION

Les présents amendements reprennent en grande partie le texte d'une proposition déposée au Sénat le 31 juillet 2000 (Doc. Sénat, n° 2-540/1 - 1999/2000).

Tout enfant a, dans la mesure du possible, le droit de connaître ses parents et d'être élevé par eux. Ce droit est consacré par l'article 7 de la Convention relative aux droits de l'enfant. Les amendements à l'examen présupposent un droit dans le chef de l'enfant de connaître sa filiation. Ce droit de la personnalité n'est toutefois pas absolu. Face à ce droit, il y a celui du donneur de gamètes et de la mère (ainsi que du père légal) de l'enfant à la protection de leur vie privée. La première question est de savoir auquel de ces droits il faut donner la priorité. Il se peut, en outre, que d'autres aspects de l'intérêt «général» priment le «droit» qu'a l'enfant de connaître sa filiation. Parmi ces aspects, il y a notamment le risque de voir régresser le nombre des donneurs, ce qui serait de nature à allonger les délais d'attente, et celui d'une fuite éventuelle à l'étranger. Plus grave encore: le risque est réel de voir des inséminations artificielles pratiquées en dehors des centres de médecine de la reproduction, chose qu'il faut éviter à tout prix au nom de l'intérêt général en matière de santé publique.

Les présents amendements veulent offrir une voie médiane, permettant de concilier les intérêts (contradictoires) en jeu, étant entendu que l'intérêt de l'enfant occupe une place primordiale.

Se demander quel est l'intérêt ou le bien-être de l'enfant revient en même temps à s'interroger sur la qualité. Il ne s'agit pas de se demander quelle est aujourd'hui la meilleure forme de parenté: la parenté biologique (génétique), la parenté légale ou la parenté sociale? Il n'empêche qu'il y a une différence (légale) entre ces diverses formes de parenté. Une différenciation s'impose, mais il faut se garder, au cours du débat, de reléguer certains enfants au second rang en raison de la manière dont ils ont été conçus. La question de la levée ou non de l'anonymat du donneur ne doit pas faire oublier que le bien-être de l'enfant doit primer.

À cet égard, on fait souvent référence aux conséquences que pourrait avoir, pour les enfants issus d'une IAD (insémination artificielle par gamètes de donneur), l'absence d'accès aux données relatives à leur ascendance. Une telle étude n'a été réalisée ni en Belgique ni à l'étranger et il ne semble pas que l'on soit en passe d'en effectuer une.

Elle ne permettrait en tout cas pas de répondre à la question de savoir quelles pourraient être les conséquences pour les enfants qu'on laisserait dans l'ignorance de leur conception au moyen d'une insémination artificielle par gamètes de donneur.

Selon des professionnels de l'assistance sociale, les enfants issus d'une IAD cherchent surtout à savoir pourquoi ils ont été conçus par cette voie. La question de l'identité du donneur les préoccupe dans une bien moindre mesure.

Un des arguments classiques contre la levée de l'anonymat du donneur consiste à dire que l'on veut éviter que ne se développent des relations indésirables entre le donneur et l'enfant, d'une part, et entre le donneur et le receveur, d'autre part. Voilà pourquoi le régime actuel repose sur ce qu'on appelle une «procédure du donneur invisible», dont les trois piliers sont l'anonymat, la non-communication au donneur d'informations sur l'usage qui a été fait de ses gamètes et le

VERANTWOORDING

Deze amendementen nemen grotendeels de tekst over van een voorstel dat reeds op 31 juli 2000 in de Senaat werd ingediend (stuk Senaat, nr. 2-540/1 - 1999/2000).

Een kind heeft, voor zover mogelijk, het recht zijn of haar ouders te kennen en door hen verzorgd te worden. Dit recht is neergelegd in artikel 7 van het Verdrag inzake de rechten van het kind. De voorliggende amendementen vooronderstellen een recht van het kind op kennis omtrent de afstamming. Dit persoonlijkheidsrecht is echter geen absoluut recht. Tegenover dit recht staat het recht van de donor en van de moeder (en juridische vader) van het kind op bescherming van hun privé-leven. Vraag is in de eerste plaats welk recht voorrang heeft. Verder kunnen er nog andere «algemene» belangen zwaarder wegen dan het «recht» van het kind op kennis van zijn afstamming. Hieronder kan ondermeer vallen, het risico van een teruglopend aantal donoren, hetgeen tot langere wachttijden leidt, en een mogelijke ontwijking naar het buitenland. Erger is dat het risico niet denkbeeldig wordt dat kunstmatige inseminaties buiten de centra voor reproductieve geneeskunde zouden plaatsvinden, wat omwille van het algemeen belang inzake de volksgezondheid absoluut moet worden uitgesloten.

De voorliggende amendementen willen een middenweg bieden waarbij de (conflicterende) belangen worden verzoend. Centraal staat daarbij het belang van het kind.

De vraag naar wat het belang of welzijn van het kind is, is tegelijkertijd een kwaliteitsvraag. Het betreft niet de vraag welk soort ouderschap nu het beste is: het biologische (genetische) ouderschap, het juridische ouderschap of het sociale ouderschap? Dit neemt niet weg dat er een (wettelijk) verschil is tussen deze vormen van ouderschap. Er moet een differentiatie zijn, maar doorheen deze discussie mag het kind niet gebagatelliseerd worden op grond van zijn verwekkingstatus. Bij de al dan niet opheffing van de anonimiteit van de donor gaat het om het welzijn van het kind.

Hierbij wordt vaak verwezen naar de gevolgen die het voor KID (kunstmatige inseminatie met donormateriaal)-kinderen zou hebben om geen toegang te hebben tot de afstammingsgegevens. Dergelijk onderzoek bestaat niet in België en evenmin in het buitenland, en lijkt ook niet van start te zullen gaan.

Het zou immers geen antwoord kunnen geven op de vraag naar de gevolgen voor kinderen die niet ingelicht zijn over de verwekking door kunstmatige inseminatie met donormateriaal.

Professionele hulpverleners argumenteren dat KID-kinderen vooral uit zijn op een antwoord naar de waarom-vraag van hun verwekkingstatus, en in veel mindere mate naar de identiteit van de donor.

Een van de klassieke argumenten tegen de opheffing van de anonimiteit van de donor is het voorkomen van ongewenste relaties tussen donor en kind enerzijds en tussen donor en receptor anderzijds. Daarom is de huidige regeling wat men noemt een «procedure van de onzichtbare donor», waarbij anonimiteit, het onthouden van verdere informatie tegenover de donor over de aanwending van zijn gameten en de loutere betaling van een onkostenvergoeding de drie kernbegrippen

versement à celui-ci d'un dédommagement destiné à couvrir ses frais. Au moment du don, le donneur cède son droit de décision au centre de médecine de la reproduction.

Le bon fonctionnement du système d'insémination artificielle par gamètes de donneur dépend en grande partie du nombre de donneurs. Selon les partisans du maintien de l'anonymat intégral, la levée de celui-ci compromettrait ce bon fonctionnement.

Les données scientifiques disponibles concernant les conséquences de la levée de l'anonymat du donneur pour l'enfant sont rares voire inexistantes, même au niveau international. Les résultats d'enquêtes récentes, réalisées auprès de donneurs aux Pays-Bas, révèlent que 34% des donneurs interrogés sont prêts à continuer à donner leurs gamètes en cas de levée de l'anonymat; 16% des donneurs sont réservés. 25% des candidats donneurs déclarent qu'ils accueilleraient favorablement une telle mesure et 25 autres% se disent indécis. Les donneurs qui déclarent qu'ils ne resteraient pas sont, pour la plupart, des hommes qui ont une partenaire et des enfants ou, du moins, désirent en avoir.

À notre avis, on ne peut pas mettre en balance le fait que les couples demandeurs devraient attendre plus longtemps au cas où le nombre de candidats donneurs potentiels diminuerait, d'une part, et l'intérêt, pour l'enfant, de connaître sa filiation, d'autre part. De plus, la pénurie de donneurs est due en grande partie à l'ignorance du grand public ainsi qu'à une mauvaise information et à un accompagnement insuffisant des donneurs et des couples demandeurs.

Actuellement, les universités belges «recrutent» régulièrement des donneurs de sperme. D'ailleurs, les techniques médicales de fécondation sont devenues si perfectionnées que le nombre d'inséminations avec donneur a fortement progressé.

Il est certain que, pour ce qui est du don d'ovules, les centres de médecine de la reproduction ne pratiquent pas une politique de recrutement active. Le couple demandeur doit chercher lui-même une donneuse. S'il n'en trouve pas parmi ses proches parents ou ses amis directs, il fait appel aux médias ou se sert d'internet. Telle serait la véritable raison pour laquelle quelque 1 000 couples attendent actuellement un don d'ovule en Belgique. Mais, même si le don d'ovule et le don de sperme se déroulent selon des procédures différentes, rien ne justifie qu'on les traite différemment sur le plan juridique.

Un système d'IAD pourrait très bien fonctionner aussi avec un nombre réduit de donneurs, mais il faudrait alors établir des listes d'attente. Il est d'ailleurs également nécessaire, pour que le système fonctionne de manière optimale, de respecter les critères médicotéchniques de prudence. C'est précisément en recourant à un système fondé sur la formule du donneur anonyme et celle du donneur connu, lequel système permet d'éviter que les informations relatives à la filiation soient communiquées à l'enfant dans leur intégralité, que l'on peut préserver l'intérêt général, en garantissant un nombre de donneurs suffisamment important, ainsi que la protection de la vie privée du donneur.

zijn. Op het ogenblik van de donatie draagt de donor zijn beslissingsrecht over aan het centrum voor reproductieve geneeskunde.

Voor een goed werkend systeem van kunstmatige inseminatie met donorgameten is het aantal donoren van groot belang. Voorstanders van het volledige behoud van de anonimiteit stellen dat de opheffing dit zou hypothekeren.

Er zijn weinig tot geen onderzoeksgegevens voorhanden omtrent de gevolgen van de opheffing van de anonimiteit van de donor voor het kind, ook niet op internationaal vlak. Recentere resultaten van bevestigingen bij donoren in Nederland tonen aan dat 34% van de ondervraagde donoren bereid is het donorschap verder te zetten indien de anonimiteit wordt opgeheven; 16% weet het nog niet. Van de kandidaat-donoren reageert 25% positief en eveneens 25% is onbeslist. Donoren die niet langer bereid zijn donor te blijven hebben vaker een vrouwelijke partner en daarmee samenhangend kinderen of een kinderwens.

Ons inziens weegt het feit dat mogelijk kandidaat-donoren afhaken en als gevolg daarvan wensouders langer moeten wachten op donatie niet op tegen het belang van het kind om zijn afstammingsgegevens te kennen. Bovendien is het gebrek aan voldoende donoren voor een groot stuk te wijten aan onwetendheid bij het grote publiek of onvoldoende voorlichting en begeleiding van de donoren en de wensouders.

Momenteel worden wat spermadonatie in de Belgische universiteiten betreft regelmatig spermadonoren gerekruteerd. De medische bevruchtingstechnieken zijn inmiddels overigens zo ver gevorderd dat het aantal bevruchtingen waarbij gebruik wordt gemaakt van donorsperma sterk is teruggelopen.

Zeker op het vlak van eiceldonatie bestaat geen actief rekruteringsbeleid in de centra voor reproductieve geneeskunde. De wensouders moeten zelf op zoek gaan naar een donor. Indien er geen gevonden wordt in de directe familie- of vriendenkring, stapt men over naar de media en zelfs internet. Dat zou de echte oorzaak zijn van het feit dat in België momenteel circa 1 000 koppels wachten op een eiceldonor. Maar ondanks het feit dat eiceldonatie en spermadonatie volgens een verschillende procedure verlopen, bestaat er geen reden voor een verschillende juridische behandeling.

Een KID-systeem kan ook goed functioneren met minder donoren, hoewel dan met wachtlijsten gewerkt moet worden. Overigens impliceert een goed werkend systeem ook dat de medisch-technische zorgvuldigheidseisen in acht worden genomen. Juist door te werken met een anonieme-donorschap en een bekende-donorschap, waardoor de afstammingsgegevens niet onverkort toekomen aan het kind, wordt het algemene belang bij een redelijk donorbestand en de bescherming van het privé-leven van de donor erkend.

Les présents amendements respectent aussi l'article 8 de la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme (CEDH), qui porte sur la protection de la vie privée. Quand bien même il y aurait violation de la vie privée du donneur, celle-ci relèverait de l'exception que tolère l'article 8, en l'occurrence l'intérêt de l'enfant pour ce qui est des éléments constitutifs de son identité. De même, les présents amendements protègent la vie privée du donneur en lui laissant le choix d'être un donneur anonyme ou un donneur connu, en lui demandant au préalable, s'il est un donneur connu, s'il consent à la communication à l'enfant des éléments constitutifs de son identité et, en cas de refus de sa part, en requérant du juge une décision motivée confrontant les intérêts du donneur et ceux de l'enfant, compte tenu de toutes les circonstances.

Le but avoué des présents amendements est qu'en présence d'un donneur connu, qui consent donc à ce que soient communiquées à l'enfant les données afférentes à sa filiation, celles-ci puissent être communiquées, mais sans qu'il en résulte des droits ou des devoirs. D'une part, l'article 318, § 4, du Code civil dispose que le mari qui a consenti à la conception d'un enfant par insémination artificielle pratiquée sur son épouse avec les gamètes d'un tiers ne peut plus contester sa paternité à l'égard de l'enfant. Le donneur de sperme n'est donc jamais le père légal. D'autre part, une action alimentaire fondée sur une insémination artificielle est en soi irrecevable dans la mesure où il est expressément question, à l'article 338bis du Code civil, d'un acte sexuel et non d'une technique médicale telle que l'insémination artificielle par gamètes de donneur.

Comme motif du refus de donner son consentement à la communication des éléments constitutifs de son identité, le donneur connu peut notamment invoquer le fait qu'il n'est pas le père naturel de l'enfant. Il n'a en effet pas personnellement connaissance des inséminations qui sont pratiquées avec ses gamètes; seuls le centre de médecine de la reproduction et le centre de conservation et de stockage savent à quels moments des inséminations ont eu lieu. Ils peuvent dès lors communiquer ces renseignements à la requête d'un juge. Si le moment de l'insémination et celui de la naissance sont trop rapprochés ou trop éloignés l'un de l'autre, cela peut être une indication permettant au donneur d'affirmer qu'il n'est pas le père naturel. Une analyse ADN pratiquée avec l'accord des intéressés peut alors apporter plus de clarté.

Il va de soi que le rôle du couple demandeur est capital. Celui-ci choisit un donneur connu ou opte pour le maintien de l'anonymat (donneur anonyme). Mais c'est aussi exclusivement à ce couple qu'appartient la décision d'apprendre ou non à l'enfant comment il a été conçu (à savoir par insémination artificielle par gamètes de donneur). Quelque grande que soit l'importance que revêt pour les auteurs des présents amendements la franchise à l'égard de l'enfant à propos de son mode de conception, ils n'en désirent pas moins laisser aux parents une entière liberté de choix, sans couler celle-ci dans une obligation légale. Tout comme dans le cas de l'adoption, une «bonne parenté» implique que l'enfant soit informé de son mode de conception. Il est difficile de prévoir l'influence qu'auront les présents amendements sur la tendance qui consiste à pratiquer davantage la franchise. Il n'est pas impossi-

De voorliggende amendementen eerbiedigen ook artikel 8 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens (EVRM), dat het recht op het privé-leven betreft. Waar er al een inbreuk zou zijn op het privé-leven van de donor, valt deze onder de uitzondering die artikel 8 toelaatbaar acht, *in casu* het belang van het kind bij persoons-identificerende gegevens. De voorliggende amendementen beschermen ook het privé-leven van de donor door hem de keuze te laten voor een anonieme-donorschap of een bekende-donorschap, door - indien hij een bekende-donor is - eerst zijn toestemming te vragen voor het verstrekken van de persoons-identificerende gegevens aan het kind, en door bij zijn weigering, een gemotiveerd oordeel van de rechter te vragen waarbij de belangen van de donor en van het kind worden afgewogen, rekening houdend met alle omstandigheden.

Het is de uitdrukkelijke bedoeling van deze amendementen dat de afstammingsgegevens bij de bekende donor die instemt met het verstrekken van de persoonidentificerende gegevens aan het kind worden verstrekt, maar zonder dat dit ook rechten of plichten met zich brengt. Enerzijds bepaalt artikel 318, § 4, van het Burgerlijk Wetboek dat de echtgenoot die heeft ingestemd met de verwekking bij zijn vrouw van een kind met gameten van een derde, zijn vaderschap over dat kind niet meer kan betwisten. De spermadonor is dus nooit de juridische vader. Anderzijds is een vordering tot onderhoudsgeld op grond van de kunstmatige inseminatie zelf onontvankelijk aangezien artikel 338bis van het Burgerlijk Wetboek uitdrukkelijk spreekt van een geslachtsdaad en niet van een medische techniek zoals kunstmatige inseminatie met donormateriaal.

Als reden tot weigering van instemming voor de verstrekking van persoonsidentificerende gegevens kan de bekende donor bijvoorbeeld inroepen dat hij niet de natuurlijke vader van het kind is. Hij weet immers zelf niet welke inseminaties hebben plaatsgehad met zijn gameten; enkel het centrum voor reproductieve geneeskunde en het centraal bewaar- en opslagpunt kennen de tijdstippen waarop inseminaties hebben plaatsgevonden. Zij kunnen deze gegevens dan ook meedelen op verzoek van de rechter. Indien het tijdstip van inseminatie en van geboorte te dichtbij of te ver uit elkaar liggen, kan dat voor de donor een indicatie zijn om te stellen dat hij niet de natuurlijke vader is. Een DNA-onderzoek met toestemming van de betrokkenen kan dan meer duidelijkheid geven.

Vanzelfsprekend is de rol van de wensouders cruciaal. Zij kiezen voor een bekende donor (B-donor) of voor het behoud van de anonimiteit (A-donor). Maar ook het al dan niet meedelen aan het kind van zijn verwekkingstatus (met name verwekking door kunstmatige inseminatie met donormateriaal) ligt volledig in hun handen. De indieners van deze amendementen achten openheid jegens het kind omtrent de wijze van verwekking van groot belang, maar willen deze keuze volledig vrij aan de ouders overlaten en niet in een wettelijke verplichting verankeren. Net zoals bij adoptie impliceert «goed ouderschap» dat het kind ingelicht wordt over de wijze van verwekking. In hoeverre de voorliggende amendementen van invloed zullen zijn op de tendens om vaker openheid te bewerkstelligen is moeilijk te voorspellen. Het is niet ondenkbaar dat het besef dat een kind bij twijfel over zijn afstamming

ble que la conscience du fait qu'un enfant puisse demander, en cas de doute à propos de sa filiation, des informations sur le donneur, pousse le couple à l'ouverture. Une bonne information et un accompagnement adéquat des couples demandeurs sont donc primordiaux pour stimuler cette franchise.

Nous estimons que la mise sur pied d'un système «à deux guichets» - un guichet A (anonymat), où les couples demandeurs peuvent faire appel au sperme d'un donneur anonyme, et un guichet B (non-anonymat), auquel ils peuvent s'adresser pour obtenir du sperme d'un donneur dont l'identité sera connue dans l'avenir -, l'usage d'une fiche signalétique du donneur ainsi qu'une information adéquate du couple demandeur, des futurs donneurs et de l'opinion publique peuvent aboutir à l'ouverture escomptée.

L'on peut reprocher à ce système que la décision du donneur de lever son anonymat est toujours un acte ponctuel. Au fil du temps, il peut vouloir revenir sur sa décision pour des raisons précises, ce qui n'est plus possible. Voilà pourquoi le candidat donneur doit être bien informé et accompagné au moment d'arrêter définitivement son choix.

L'insémination artificielle par gamètes de donneur implique un choix réfléchi tant du receveur que du donneur. Il faut dès lors accorder une grande attention, au moment de l'enquête d'antécédents du receveur et de son partenaire, à l'ensemble des aspects psychosociaux liés à la parenté non biologique, tant pour l'enfant issu du don que pour le couple demandeur. Il faut aborder en particulier les avantages et les inconvénients d'une franchise éventuelle ou non et de la levée ou non de l'anonymat (donneur A ou B).

Il en va de même, inversement, pour le donneur. Le candidat donneur doit être conscient de son choix et bénéficier d'une information et d'un accompagnement pour pouvoir l'effectuer.

Comme l'information sur les aspects du droit de la famille requiert une grande expertise en la matière, il faudrait idéalement que le centre s'attache les services d'un expert.

N° 26 DE MM. GOUTRY ET VERHAEGEN

Art. 31

Compléter cet article par les mots suivants:

«, mentionnée à l'article 32 de la présente loi.»

JUSTIFICATION

Précision.

de donorgegevens kan opvragen, de ouders tot openheid stimuleert. Een goede voorlichting en begeleiding van wensouders is daarom belangrijk om deze openheid te stimuleren.

Wij zijn van mening dat het werken met een twee loketten-systeem - een (anoniem) A-loket waar wensouders gebruik kunnen maken van sperma van een anonieme donor en een (bekend) B-loket waar wensouders terecht kunnen voor sperma van een donor die in de toekomst bekend zal zijn - en het donorpaspoort alsmede een goede voorlichting zowel van de wensouders en toekomstige donoren als van de publieke opinie de gewenste openheid kan verschaffen.

Mogelijke kritiek op deze regeling kan erin bestaan dat het vrijgeven door de donor van zijn anonimiteit steeds een momentopname is. Na verloop van tijd kan hij omwille van bepaalde redenen willen terugkomen op zijn beslissing, hetgeen niet meer mogelijk is. Vandaar dat de kandidaat-donor goed moet worden voorgelicht en begeleid bij het maken van een definitieve keuze.

Kunstmatige inseminatie met donorgameten vergt een bewuste keuze van zowel receptor als donor. Bij de screening van de receptor en haar partner moet daarom uitgebreid aandacht worden besteed aan alle psychosociale aspecten die verbonden zijn aan het niet-biologische ouderschap, zowel voor het donorkind als voor de wensouders. In het bijzonder moeten de voor- en nadelen van eventuele openheid dan wel geheimhouding en van het al dan niet opheffen van de anonimiteit (A- of B-donor) worden besproken.

Vice versa geldt dit ook voor de donor. De kandidaat-donor moet zich bewust zijn van zijn keuze, en hierin voorgelicht en begeleid worden.

Voorlichting over de familierechtelijke aspecten vereist een grote deskundigheid op het vlak van het familierecht, en daarom betreft het centrum hier idealiter een deskundige bij.

Nr. 26 VAN DE HEREN GOUTRY EN VERHAEGEN

Art. 31

Dit artikel aanvullen met de volgende woorden:

«, zoals vermeld in artikel 32 van deze wet.»

VERANTWOORDING

Verduidelijking.

N° 27 DE MM. GOUTRY ET VERHAEGEN

Art. 49

Entre l'alinéa 1er et l'alinéa 2, insérer l'alinéa suivant:

«L'utilisation de gamètes à des fins de création d'embryons au sens de la loi du 11 mai 2003 relative à la recherche sur les embryons in vitro requiert un consentement écrit explicite, qui est mentionné dans la convention prévue à l'article 7.».

JUSTIFICATION

L'utilisation de gamètes à des fins de création d'embryons est une décision lourde de conséquences. C'est pourquoi nous souhaitons que cette application de la recherche scientifique soit soumise à un consentement écrit explicite.

N° 28 DE MM. GOUTRY ET VERHAEGEN

Art. 56

Supprimer l'alinéa 1er.

JUSTIFICATION

Le libellé «les règles de la filiation telles qu'établies par le Code civil jouent en faveur du ou des auteurs du projet parental» donne erronément l'impression qu'à compter de l'implantation des embryons surnuméraires donnés, les parents lesbiens deviennent tous deux, d'emblée, les parents juridiques.

Le coauteur du projet parental devra encore passer par les diverses étapes de la procédure d'adoption. La seule filiation qui est établie immédiatement est celle de la mère qui accouche de l'enfant.

Il y a un risque de confusion dès lors que, dans la proposition de loi en discussion, l'expression «auteurs du projet parental» renvoie systématiquement aussi aux couples lesbiens.

N° 29 DE MM. GOUTRY ET VERHAEGEN

Remplacer l'intitulé du chapitre II du titre VI par ce qui suit:

«Chapitre II. — Interdiction générale du diagnostic génétique préimplantatoire»

JUSTIFICATION

Le diagnostic génétique préimplantatoire est, en règle générale, interdit, sauf dans certaines circonstances exceptionnelles. Cela devrait donc ressortir plus nettement du titre du chapitre en question.

Nr. 27 VAN DE HEREN GOUTRY EN VERHAEGEN

Art. 49

Tussen het eerste en het tweede lid het volgende lid invoegen:

«Voor het gebruik van gameten bij de creatie van embryo's zoals bepaald in de wet van 11 mei 2003 betreffende het onderzoek op embryo's in vitro is een uitdrukkelijke schriftelijke toestemming vereist, die wordt opgenomen in de artikel 7 bedoelde overeenkomst.».

VERANTWOORDING

Het gebruik van gameten bij de creatie van embryo's is een verregaande beslissing. Hierom wensen wij dat er uitdrukkelijke schriftelijke toestemming vereist is voor deze toepassing van wetenschappelijk onderzoek.

Nr. 28 VAN DE HEREN GOUTRY EN VERHAEGEN

Art. 56

Het eerste lid doen vervallen.

VERANTWOORDING

De uitdrukking «de afstammingsregels zoals bepaald in het Burgerlijk Wetboek spelen in het voordeel van de wensouder(s)» wekt de verkeerde indruk, alsof lesbische ouders vanaf de implantatie van de gedoneerde boventallige embryo's onmiddellijk allebei de juridische ouders worden.

De mee-ouder zal nog steeds de adoptieprocedure moeten doorlopen. Enkel de afstamming van de moeder die bevalt van het kind staat onmiddellijk vast.

Omdat in dit wetsvoorstel onder de wensouders ook steeds lesbische ouders verstaan worden, is er verwarring mogelijk.

Nr. 29 VAN DE HEREN GOUTRY EN VERHAEGEN

Het opschrift van hoofdstuk II van titel VI, vervangen als volgt:

«Hoofdstuk II. — Algemeen verbod voor pre-implantatie genetische diagnostiek»

VERANTWOORDING

Pre-implantatie genetische diagnostiek is in de regel verboden. Het is slechts in uitzonderlijke omstandigheden toegestaan. Dit zou dan ook beter blijken uit de titel van het hoofdstuk.

N° 30 DE MM. **GOUTRY ET VERHAEGEN**

Art. 72bis (nouveau)

Insérer un titre VIbis, intitulé «Évaluation» et contenant un article 72bis, libellé comme suit:

«Titre VIbis. *Évaluation.*

Art. 72bis. — *Tous les centres de fécondation réunissent annuellement leurs données statistiques et établissent, à l'attention des chambres législatives, un rapport dans lequel ils rendent compte de l'exercice de leurs tâches, telles que visées dans la présente loi.».*

JUSTIFICATION

Par analogie avec le rapport d'évaluation en matière d'euthanasie et avec la loi relative à la recherche sur les embryons *in vitro*, il est en effet important de pouvoir se faire une idée des actes pratiqués, du nombre d'actes, des données démographiques, etc.

N° 31 DE MM. **GOUTRY ET VERHAEGEN**

Art. 76 (nouveau)

Ajouter un article 76, libellé comme suit:

«Art. 76. — *La présente loi entre en vigueur le jour de sa publication au Moniteur belge.».*

JUSTIFICATION

Lacune à combler.

N° 32 DE MME **SALVI**

Art. 2

Remplacer le point f) comme suit:

«auteurs du projet parental: le couple qui recourt à la procréation médicalement assistée en vue de réaliser leur projet parental, que celle-ci soit effectuée ou non au départ de leurs propres gamètes ou embryons;».

Nr. 30 VAN DE HEREN **GOUTRY EN VERHAEGEN**

Art. 72bis (nieuw)

Een titel VIbis invoegen, houdende een artikel 72bis, luidend als volgt:

«Titel VIbis. *Evaluatie.*

Art. 72bis. — *Alle fertiliteitscentra brengen jaarlijks hun statistische gegevens samen en stellen aan rapport op ten behoeve van de wetgevende kamers, waarin verslag wordt uitgebracht over de uitoefening van hun taken, zoals bedoeld in deze wet.».*

VERANTWOORDING

Naar analogie met het evaluatierapport inzake euthanasie en ook de wet betreffende het onderzoek op embryo's *in vitro*, is het immers belangrijk een beeld te kunnen vormen van de uitgevoerde handelingen, de aantallen, de demografische gegevens, ...

Nr. 31 VAN DE HEREN **GOUTRY EN VERHAEGEN**

Art. 76 (nieuw)

Een artikel 76 invoegen, luidend als volgt:

«Art. 76. — *Deze wet treedt in werking op de dag van publicatie in het Belgisch Staatsblad.».*

VERANTWOORDING

Lacune wegwerken.

Luc GOUTRY (CD&V)
Mark VERHAEGEN (CD&V)

Nr. 32 VAN MEVROUW **SALVI**

Art. 2

Het punt f) vervangen als volgt:

«wensouders: het paar dat een beroep doet op medisch begeleide voortplanting om hun kinderwens in te vullen, ongeacht of daarbij al dan niet hun eigen gameten of embryo's worden gebruikt;».

JUSTIFICATION

Un projet parental implique 2 personnes. On ne peut être l'auteur unique d'un projet qui se conçoit à 2.

Par ailleurs, il ne paraît pas opportun de définir l'auteur du projet parental comme la personne qui décide de devenir parent par le biais d'une procréation médicalement assistée. L'opportunité de recourir à une procréation médicalement assistée doit être appréciée par une équipe pluridisciplinaire. Elle n'est pas du seul ressort de la décision individuelle.

N° 33 DE MME SALVI

Art. 2

Supprimer les points r) et s).

JUSTIFICATION

La plupart des experts auditionnés ont marqué leurs plus extrêmes réserves à l'égard de l'implantation ou de l'insémination post-mortem.

Dès lors que l'accès aux procréations médicalement assistées ne peut être ouvert, selon l'auteur de l'amendement, pour d'autres motifs qu'un projet parental, il faut admettre que la mort met un terme définitif à toute volonté de conception «intraconjugale» puisque le couple n'existe plus.

Par ailleurs, comme l'ont souligné beaucoup d'experts, «quel est le deuil qui ne cherche à se résoudre dans un premier temps par une réparation, un remplacement et par ce qui est en fait une illusion bien humaine? Devons-nous y répondre en tant que médecins? Peut-on soumettre un enfant à ce type d'attente réparatoire? Cela ne jouera pas de façon destructive dans tous les cas mais le risque est important», d'autant plus que la proposition ouvre la possibilité à la femme dès le seuil de 6 mois après le décès (voir Audition Prof. Roegiers, Doc Sénat, 3-418/2, p. 22).

N° 34 DE MME SALVI

Art. 6

À l'alinéa 1er, remplacer les mots «de la demandeuse ou du couple demandeur» par les mots «du couple ou d'un des membres du couple».

JUSTIFICATION

Le professeur Comhaire s'est longuement exprimé sur la détermination des causes de l'infertilité masculine (Doc.3-418/2, p. 4). Si l'on précise que la stérilité, l'infertilité ou l'hypofertilité peut concerner la demandeuse, il est nécessaire d'apporter cette précision également en ce qui concerne l'homme. L'amendement vise donc tant le couple qu'un des membres du couple.

VERANTWOORDING

Bij een kinderwens zijn twee personen betrokken. Men kan niet als enige een wens hebben die men met zijn tweeën koestert.

Overigens lijkt het niet raadzaam de wensouder te definiëren als de persoon die besluit «om ouder te worden door middel van medisch begeleide voortplanting». Of het opportuun is een beroep te doen op medisch begeleide voortplanting moet worden beoordeeld door een multidisciplinair team. Een individuele beslissing volstaat hier niet.

Nr. 33 VAN MEVROUW SALVI

Art. 2

De punten r) en s) weglaten.

VERANTWOORDING

De meeste gehoorde deskundigen hebben het grootst mogelijk voorbehoud gemaakt inzake *post mortem*-implantatie of -inseminatie.

Aangezien de toegang tot de medisch begeleide voortplanting volgens de indienst van het amendement niet mogelijk mag zijn voor andere motieven dan de kinderwens van een paar, moet ervan worden uitgegaan dat de dood een definitief einde maakt aan elke «echtelijke» wil een kind te verwekken, aangezien het paar niet meer bestaat.

«Welke rouwende tracht in het begin immers zijn wonden niet te helen door een herstel, door een vervanging en door iets wat een uitgesproken menselijke illusie is? Moeten wij daarop als artsen ingaan? Mag men een kind blootstellen aan dat type van verwachting? Het proces zal niet in alle gevallen destructief zijn, maar het risico is wel groot», vooral omdat de vrouw op grond van het voorstel daartoe kan overgaan zodra de periode van zes maanden na het overlijden verstreken is (zie hoorzitting met prof. Roegiers, Stuk Senaat, 3-418/2).

Nr. 34 VAN MEVROUW SALVI

Art. 6

In het eerste lid, de woorden «bij de verzoekster of bij de verzoekers» vervangen door de woorden «bij het paar of een van de leden van het paar».

VERANTWOORDING

Professor Comhaire heeft lang uitgeweid over de vaststelling van de oorzaken van mannelijke onvruchtbaarheid (Stuk Senaat 3-418/2, blz. 4). Als men uitdrukkelijk aangeeft dat steriliteit, onvruchtbaarheid of subfertiliteit betrekking kunnen hebben op de verzoekster, moet dat ook worden gezegd over de man. Dit amendement betreft dus het paar én een van de leden van dat paar.

N° 35 DE MME SALVI

Art. 6

À l'alinéa 2, 2°, remplacer les mots «un accompagnement psychologique» **par les mots** «*en collaboration avec des personnes qualifiées, un accompagnement psychologique, social, juridique et moral*».

JUSTIFICATION

Cet amendement transcrit dans la loi ce que contient, en termes d'accompagnement, le programme de soins «médecine de la reproduction» visé à l'arrêté royal du 15 février 1999 fixant les normes auxquelles les programmes de soins «médecine de la reproduction» doivent répondre pour être agréée (art. 5, 6°). La proposition ne peut aller en-deça des normes fixées par arrêté royal.

N° 36 DE MME SALVI

Art. 6

Compléter cet article par l'alinéa suivant:

«L'examen et le traitement doivent être effectués par un spécialiste dont la compétence en la matière a été reconnue et qui applique les directives en vigueur au niveau international.»

JUSTIFICATION

L'article 6 devrait être complété par une référence aux directives en vigueur au niveau international, à savoir essentiellement les règles de l'Organisation mondiale de la santé. L'OMS a défini notamment une série de règles en ce qui concerne l'examen, le diagnostic et le traitement des infertilités masculines.

Selon l'OMS, un couple est stérile lorsqu'il ne parvient pas à une grossesse spontanée en dépit de ce qu'on appelle une «exposition au risque de grossesse» durant une période déterminée. Cette période est fixée arbitrairement à douze mois car la plupart des couples qui désirent un enfant parviennent à une grossesse dans le délai d'un an.

Le Dr Comhaire a démontré que c'est une synergie de 4 types d'anomalies qui sont à l'origine de l'infertilité: le génotype, le mode de vie, l'endroit où on vit et travaille (exposition aux facteurs environnementaux) et des maladies génétiques.

Il plaide pour que l'on recherche et que l'on traite les causes de l'infertilité masculine avant de se lancer dans une fécondation in vitro (FIV) ou une Intra Cytoplasmic Sperm Injection (ICSI). L'examen et le traitement devraient être effectués par un andrologue clinicien agréé selon les directives de l'Or-

Nr. 35 VAN MEVROUW SALVI

Art. 6

In het tweede lid, 2°, de woorden «de betrokken partijen psychologische begeleiding bieden» **vervangen door de woorden** «*de betrokken partijen met de medewerking van daartoe gekwalificeerde hulpverleners psychologische, sociale, juridische en morele begeleiding bieden*».

VERANTWOORDING

Op grond van dit amendement worden de normen inzake begeleiding in de wet opgenomen, zoals die zijn vastgesteld in het koninklijk besluit van 15 februari 1999 houdende vaststelling van de normen waaraan de zorgprogramma's «reproductieve geneeskunde» moeten voldoen om erkend te worden (artikel 5, 6°). De in uitzicht gestelde wet mag geen minder strenge bepalingen bevatten dan de bij koninklijk besluit vastgestelde normen.

Nr. 36 VAN MEVROUW SALVI

Art. 6

Dit artikel aanvullen met het volgende lid:

«Het onderzoek en de behandeling worden verricht door een ter zake erkend specialist die de internationaal geldende richtlijnen toepast.»

VERANTWOORDING

Artikel 6 moet worden aangevuld met een verwijzing naar de internationaal geldende richtlijnen en met name de regels van de Wereldgezondheidsorganisatie. Die organisatie heeft een aantal regels vastgesteld over het onderzoek, de diagnose en de behandeling van mannelijke onvruchtbaarheid.

Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie is een paar onvruchtbaar wanneer het er niet in slaagt tot een spontane zwangerschap te komen ondanks zogenaamde «blootstelling aan het risico van zwangerschap» gedurende een bepaalde periode. Die periode is arbitrair vastgesteld op twaalf maanden omdat de meeste paren die een kind willen, binnen een jaar een zwangerschap kunnen verwezenlijken.

Professor Comhaire heeft erop gewezen dat onvruchtbaarheid ontstaat door het elkaar versterken van vier types van afwijkingen: de genetische samenstelling, de levenswijze, de plaats waar men leeft en werkt (blootstelling aan milieufactoren) en erfelijke ziekten.

Hij pleit ervoor dat men de oorzaken van mannelijke onvruchtbaarheid zou onderzoeken en behandelen alvorens over te gaan tot IVF en ICSI. Het onderzoek en de behandeling moeten worden verricht door een klinisch androloog die is erkend op basis van de richtlijnen van de Wereldgezondheids-

ganisation mondiale de la Santé. Un raisonnement identique peut être suivi en ce qui concerne les causes de l'infertilité féminine.

Depuis l'obtention d'un remboursement de la FIV et de l'ICSI (1er juillet 2003), on assiste à un empressement de plus en plus grand des patients mais aussi (et peut-être surtout) des services de procréation médicalement assistée (PMA) à entreprendre un tel traitement.

Jusqu'il y a quelques années, il était convenu que – sauf en cas de pathologie connue et documentée – on attendrait une année (12 cycles environ) de tentatives de conception spontanée avant d'évoquer une hypofertilité. IL semble qu'aujourd'hui le délai soit passé à 6 mois et même 3 mois, à en croire certains spécialistes.

N° 37 DE MME SALVI

Art. 7

Apporter les modifications suivantes:

- A. à l'alinéa 1er, supprimer les mots «le ou»;
- B. à l'alinéa 2, supprimer les mots «du ou»;
- C. à l'alinéa 3, supprimer les mots «Lorsqu'il s'agit d'un couple,»;
- D. à l'alinéa 3, remplacer les mots «la convention» par les mots «*La convention*»;
- E. à l'alinéa 4, supprimer les mots «à l'auteur ou».

JUSTIFICATION

Pour l'auteur de l'amendement, les procréations médicalement assistées répondent toujours à une demande de projet parental. Un projet parental implique nécessairement un couple.

N° 38 DE MME SALVI

Art. 8

Apporter les modifications suivantes:

- A. à l'alinéa 1er, supprimer les mots «du ou»;
- B. à l'alinéa 3, supprimer les mots «Lorsqu' il s'agit d'un couple,»

organisatie. Dezelfde redenering kan worden gevolgd voor de oorzaken van vrouwelijke onvruchtbaarheid.

Sinds IVF en ICSI worden terugbetaald (1 juli 2003), zijn steeds meer patiënten maar ook (en misschien vooral) centra voor medisch begeleide voortplanting bereid een dergelijke behandeling te starten.

Tot voor enkele jaren werd algemeen aangenomen dat — behalve in geval van een gekende en gedocumenteerde ziekte — een paar een jaar (ongeveer twaalf cycli) moest trachten spontaan zwanger te worden vooraleer men kon spreken van subfertiliteit. Blijkbaar vinden sommige specialisten dat die termijn nog maar zes maanden, of zelfs drie maanden, moet bedragen.

Nr. 37 VAN MEVROUW SALVI

Art. 7

Het voorgestelde artikel wijzigen als volgt:

- A. in het eerste lid, het woord «wensouder(s)» vervangen door het woord «*wensouders*»;
- B. in het tweede lid, het woord «wensouder(s)» vervangen door het woord «*wensouders*»;
- C. het derde lid vervangen als volgt:
«*De overeenkomst wordt ondertekend door beide wensouders.*»;
- D. in de Franse tekst van het derde lid, de woorden «la convention» vervangen door de woorden «*La convention*»;
- E. in het vierde lid, het woord «wensouder(s)» vervangen door het woord «*wensouders*».

VERANTWOORDING

Voor de indienster van het amendement vloeit medisch begeleide voortplanting steeds voort uit de vraag van ouders hun kinderwens te voldoen. De invulling van die kinderwens vereist twee ouders.

Nr. 38 VAN MEVROUW SALVI

Art. 8

De volgende wijzigingen aanbrengen:

- A. in het eerste lid, het woord «wensouder(s)» vervangen door het woord «*wensouders*»;
- B. het derde lid vervangen als volgt:
«*Deze wijzigingen worden met onderling akkoord aangebracht en het in het tweede lid bedoelde document wordt ondertekend door beide wensouders.*»;

C. à l'alinéa 3, remplacer les mots «ces modifications» par les mots «Ces modifications».

JUSTIFICATION

Voir sous amendement n° 37.

Pour l'auteur de l'amendement, les procréations médicalement assistées répondent toujours à une demande de projet parental. Un projet parental implique nécessairement un couple.

N° 39 DE MME SALVI

Art. 12

À l'alinéa 1er, 1°, remplacer les mots «de soutien psychologique» par les mots «d'accompagnement».

JUSTIFICATION

L'amendement vise à reprendre le terme utilisé à l'article 6 de la proposition et dans l'arrêté royal du 15 février 1999 fixant les normes auxquelles les programmes de soins «médecine de la reproduction» doivent répondre pour être agréés (art. 5, 6°). Le mot «psychologique» n'a pas été repris dans cette disposition car l'accompagnement tel que visé par l'auteur de l'amendement et l'arrêté royal mentionné est plus large. Il vise un accompagnement psychologique, social, juridique et moral (voir amendement n°35 à l'article 6).

N° 40 DE MME SALVI

Art. 12

Apporter, au premier alinéa, les modifications suivantes:

A. au 2°, supprimer les mots «à l'auteur ou»;

B. au 3°, supprimer les mots «à l'auteur ou».

JUSTIFICATION

Voir sous amendement n°37

Pour l'auteur de l'amendement, les procréations médicalement assistées répondent toujours à une demande de projet parental. Un projet parental implique nécessairement un couple.

C. in de Franse tekst van het derde lid, de woorden «ces modifications» vervangen door de woorden «Ces modifications».

VERANTWOORDING

Zie amendement nr. 37.

Voor de indienster van het amendement vloeit medisch begeleide voortplanting steeds voort uit de vraag van ouders hun kinderwens te voldoen. De invulling van die kinderwens vereist twee ouders.

Nr. 39 VAN MEVROUW SALVI

Art. 12

In het eerste lid, 1°, de woorden «psychologische begeleiding» vervangen door het woord «begeleiding».

VERANTWOORDING

Het amendement strekt ertoe het begrip over te nemen dat wordt gebruikt in het koninklijk besluit van 15 februari 1999 houdende vaststelling van de normen waaraan de zorgprogramma's «reproductieve geneeskunde» moeten voldoen om erkend te worden (artikel 5, 6°). Het woord «psychologisch» komt in die bepaling niet voor, aangezien de begeleiding zoals bedoeld door de indienster van het amendement en door het vermelde koninklijk besluit ruimer is. Het gaat om psychologische, sociale, juridische en morele begeleiding (zie amendement nr. 35 op artikel 6).

Nr. 40 VAN MEVROUW SALVI

Art. 12

Het eerste lid wijzigen als volgt:

A. in het 2°, het woord «wensouder(s)» vervangen door het woord «wensouders»;

B. in het 3°, het woord «wensouder(s)» vervangen door het woord «wensouders».

VERANTWOORDING

Zie amendement nr. 37.

Voor de indienster van het amendement vloeit medisch begeleide voortplanting steeds voort uit de vraag van ouders hun kinderwens te voldoen. De invulling van die kinderwens vereist twee ouders.

N° 41 DE MME SALVI

Art. 13

Compléter cet article par un dernier alinéa, rédigé comme suit:

«Les affectations possibles ne peuvent être que celles visées à l'article 10.»

JUSTIFICATION

L'article 10 définit trois types d'affectations si le projet parental n'est pas réalisé: la recherche, le don, la destruction. Cet article n'envisage pas la poursuite du projet parental à l'initiative d'une seule partie en cas de divorce ou de divergence d'opinion insoluble entre les auteurs du projet parental, ou en cas de décès d'un des auteurs du projet parental.

On en conclut, à bon droit, que cette possibilité est exclue. C'est ce que tend à souligner le présent amendement.

D'ailleurs si l'on permettait au couple parental de décider qu'en cas de séparation ou de divorce, un des ex-conjoints pourrait utiliser un embryon surnuméraire, l'on permettrait indirectement aux parents de disposer de droits inaliénables et d'ordre public.

Eu égard à la dignité que l'on doit reconnaître à l'embryon, il paraît indispensable de lier de façon indissociable l'utilisation de l'embryon cryopréservé à l'existence du couple parental.

N° 42 DE MME SALVI

Art. 13

Au dernier alinéa, apporter les modifications suivantes:

A. **supprimer les mots** «Lorsqu'il s'agit d'un couple,»;

B. **remplacer les mots** «cette convention» **par les mots** «*Cette convention*».

JUSTIFICATION

Voir sous amendement n°38

Pour l'auteur de l'amendement, les procréations médicalement assistées répondent toujours à une demande de projet parental. Un projet parental implique nécessairement un couple.

Nr. 41 VAN MEVROUW SALVI

Art. 13

Dit artikel aanvullen met een laatste lid, luidende:

«De mogelijke bestemmingen kunnen alleen die zijn welke worden bedoeld in artikel 10.»

VERANTWOORDING

Artikel 10 definieert drie mogelijke bestemmingen indien de kinderwens niet ingevuld wordt: onderzoek, donatie, vernietiging. Dat artikel voorziet niet in de mogelijkheid dat het vervullen van de kinderwens kan worden voortgezet door één enkele partij bij echtscheiding, bij een onoplosbaar meningsverschil tussen de wensouders of na het overlijden van één van de wensouders.

Terecht besluit men daaruit dat die mogelijkheid niet bestaat. Dit amendement strekt ertoe dat te beklemtonen.

Mocht men overigens de wensouders toestaan dat bij scheiding of echtscheiding één van de ex-partners gebruik kan maken van een boventalig embryo, dan staat men de ouders zijdelings toe over onvervreembare rechten van openbare orde te beschikken.

Gezien de waardigheid die men het embryo verschuldigd is, lijkt het onvermijdelijk dat het gebruik van het door invriezing bewaarde embryo onlosmakelijk verbonden wordt met het bestaan van het wensouderpaar.

Nr. 42 VAN MEVROUW SALVI

Art. 13

A. Het laatste lid vervangen als volgt:

«De overeenkomst moet worden ondertekend door beide wensouders.»;

B. in de Franse tekst van het laatste lid, de woorden «cette convention» **vervangen door de woorden** «*Cette convention*».

VERANTWOORDING

Zie amendement nr. 38.

Voor de indienster van het amendement vloeit medisch begeleide voortplanting steeds voort uit de vraag van ouders hun kinderwens te voldoen. De invulling van die kinderwens vereist twee ouders.

N°43 DE MME SALVI

Art. 15

Supprimer cet article

JUSTIFICATION

Beaucoup d'experts ont marqué leurs plus extrêmes réserves à l'égard de l'implantation ou de l'insémination post-mortem.

Dès lors que l'accès aux procréations médicalement assistées ne peut être ouvert, selon l'auteur de l'amendement, pour d'autres motifs qu'un projet parental, il faut admettre que la mort met un terme définitif à toute volonté de conception «intraconjugale» puisque le couple n'existe plus.

Par ailleurs, comme l'ont souligné beaucoup d'experts, «quel est le deuil qui ne cherche à se résoudre dans un premier temps par une réparation, un remplacement et par ce qui est en fait une illusion bien humaine? Devons-nous y répondre en tant que médecins? Peut-on soumettre un enfant à ce type d'attente réparatoire? Cela ne jouera pas de façon destructive dans tous les cas mais le risque est important», d'autant plus que la proposition ouvre la possibilité à la femme dès le seuil de 6 mois après le décès (voir Audition prof. Roegiers, Doc Sénat, 3-418/2, p. 22).

N°44 DE MME SALVI

Art. 16

Supprimer cet article.

JUSTIFICATION

Voir amendement n° 43.

N°45 DE MME SALVI

Art. 17

Apporter les modifications suivantes:

- A. à l'alinéa 2 supprimer les mots «du ou»;
- B. à l'alinéa 3 supprimer les mots «le ou».

JUSTIFICATION

Voir amendement n°40

Pour l'auteur de l'amendement, les procréations médicalement assistées répondent toujours à une demande de projet parental. Un projet parental implique nécessairement un couple.

Nr. 43 VAN MEVROUW SALVI

Art. 15

Dit artikel weglaten.

VERANTWOORDING

Vele gehoorde deskundigen hebben het grootst mogelijk voorbehoud gemaakt inzake *post mortem*- implantatie of -inseminatie.

Aangezien de toegang tot de medisch begeleide voortplanting volgens de indienster van het amendement niet mogelijk mag zijn voor andere motieven dan de kinderwens van een paar, moet ervan worden uitgegaan dat de dood een definitief einde maakt aan elke «echtelijke» wil een kind te verwekken, aangezien het paar niet meer bestaat.

«Welke rouwende tracht in het begin immers zijn wonden niet te helen door een herstel, door een vervanging en door iets wat een uitgesproken menselijke illusie is? Moeten wij daarop als artsen ingaan? Mag men een kind blootstellen aan dat type van verwachting? Het proces zal niet in alle gevallen destructief zijn, maar het risico is wel groot», vooral omdat de vrouw op grond van het voorstel daartoe kan overgaan zodra de periode van zes maanden na het overlijden verstreken is (zie hoorzitting met prof. Roegiers, Stuk Senaat, 3-418/2).

Nr. 44 VAN MEVROUW SALVI

Art. 16

Dit artikel weglaten.

VERANTWOORDING

Zie amendement nr. 43.

Nr. 45 VAN MEVROUW SALVI

Art. 17

De volgende wijzigingen aanbrengen:

- A. in het tweede lid, het woord «wensouder(s)» vervangen door het woord «wensouders»;
- B. in het derde lid, de woorden «wensouder(s) heeft/hebben» vervangen door de woorden «wensouders hebben».

VERANTWOORDING

Zie amendement nr. 40.

Voor de indienster van het amendement vloeit medisch begeleide voortplanting steeds voort uit de vraag van ouders hun kinderwens te voldoen. De invulling van die kinderwens vereist twee ouders.

N°46 DE MME SALVI

Art. 17

Compléter le dernier alinéa par les mots:

«après s'être assuré de leur consentement».

JUSTIFICATION

Il importe de vérifier le consentement des parties à l'affectation décidée dans la convention au terme du délai de cryopréservation des embryons surnuméraires. Le moyen pour procéder à cette vérification est laissé à la libre appréciation du centre (par téléphone ou courrier ou autre). Cette vérification permet alors aux parties d'éventuellement demander la prolongation du délai de conservation ou de modifier leur décision. À défaut, la disposition de l'article 18 en particulier, n'offrirait qu'un droit théorique pour les parties.

Cela serait également plus en conformité avec l'article 8 de la loi du 11 mai 2003 relative à la recherche sur l'embryon *in vitro* qui précise, en ce qui concerne l'affectation à la recherche des embryons *in vitro*, que les personnes ont le droit de retirer leur consentement jusqu'au début de la recherche.

Cette option est aussi celle préconisée par le Conseil d'État dans son avis.

N°47 DE MME SALVI

Art. 29

Supprimer les mots «le ou».

JUSTIFICATION

Pour l'auteur de l'amendement, les procréations médicalement assistées répondent toujours à une demande de projet parental. Un projet parental implique nécessairement un couple.

N°48 DE MME SALVI

Art. 30

Apporter les modifications suivantes à l'alinéa 2:

A. au 1°, **supprimer les mots** «le ou»;
 B. au 2°, **supprimer les mots** «le ou»;
 C. au 3°, **remplacer les mots** «le(s) donneur(s) refuserai(en)t ou s'abstiendrai(en)t» **par les mots** «les donneurs refuseraient ou s'abstiendraient»;

D. au 3°, remplacer les mots «il(s) entend(ent)» par les mots «ils entendent».

Nr. 46 VAN MEVROUW SALVI

Art. 17

Het laatste lid aanvullen als volgt:

«na zich van hun toestemming te hebben vergewist».

VERANTWOORDING

Het is belangrijk na te gaan of de partijen toestemmen met de bestemming die in de overeenkomst is vastgelegd voor het einde van de termijn van bewaring door invriezing van de boventallige embryo's. Hoe dat wordt gecontroleerd wordt aan het oordeel van het centrum gelaten (telefonisch, per brief of anderszins). Dankzij die controle kunnen partijen eventueel de verlenging vragen van de bewaringstermijn of hun beslissing veranderen. Anders blijft de bepaling van artikel 18 slechts een theoretisch recht van de partijen.

Een en ander zou ook beter aansluiten bij artikel 8 van de wet van 11 mei 2003 betreffende het onderzoek op embryo's *in vitro*, waarin inzake de bestemming voor onderzoek van embryo's *in vitro* wordt bepaald dat betrokkenen het recht hebben hun toestemming in te trekken tot het onderzoek aanvangt.

Ook de Raad van State verdedigt dat standpunt in zijn advies.

Nr. 47 VAN MEVROUW SALVI

Art. 29

Het woord «wensouder(s)» vervangen door het woord «wensouders»;

VERANTWOORDING

Voor de indienster van het amendement vloeit medisch begeleide voortplanting steeds voort uit de vraag van ouders hun kinderwens te voldoen. De invulling van die kinderwens vereist twee ouders.

Nr. 48 VAN MEVROUW SALVI

Art. 30

Het tweede lid wijzigen als volgt:

A. in 1°, **de woorden** «de donor of» **weglaten**;
 B. in 2°, **de woorden** «de donor of» **weglaten**;
 C. in het derde lid, **de woorden** «die de donor of de donoren aan de embryo's wensen te geven, mocht(en) de donor(en) weigeren» **vervangen door de woorden** «die de donoren aan de embryo's wensen te geven, mochten zij weigeren».

JUSTIFICATION

Pour l'auteur de l'amendement, les procréations médicalement assistées répondent toujours à une demande de projet parental. Un projet parental implique nécessairement un couple.

N°49 DE MME SALVI

Art. 30

Supprimer le dernier alinéa.

JUSTIFICATION

Cette disposition est en contradiction avec les articles 8 et 14 de la proposition qui précisent que les parties à la Convention peuvent modifier leurs instructions concernant l'affectation des embryons surnuméraires. Il faut s'assurer que les personnes puissent revenir sur leurs décisions dans le délai de cinq ans de conservation (éventuellement prolongé) et le Centre doit veiller à s'assurer du consentement des parties à l'expiration de ce délai. À partir de ce moment-là seulement on pourrait considérer que la décision d'affectation est irrévocable.

Cette option est aussi celle préconisée par le Conseil d'État dans son avis.

N°50 DE MME SALVI

Art. 32

Apporter les modifications suivantes:

1. à l'alinéa premier, remplacer les mots «La receveuse» par les mots «*Le couple receveur*»;
2. à l'alinéa 2 supprimer les mots «Lorsqu'il s'agit d'un couple».

JUSTIFICATION

Pour l'auteur de l'amendement, les procréations médicalement assistées répondent toujours à une demande de projet parental. Un projet parental implique nécessairement un couple.

N°51 DE MME SALVI

Art. 33

Supprimer à l'alinéa 1er les mots «la receveuse ou».

VERANTWOORDING

Voor de indienster van het amendement vloeit medisch begeleide voortplanting steeds voort uit de vraag van ouders hun kinderwens te voldoen. De invulling van die kinderwens vereist twee ouders.

Nr. 49 VAN MEVROUW SALVI

Art. 30

Het laatste lid weglaten.

VERANTWOORDING

Deze bepaling is strijdig met de artikelen 8 en 14 van het wetsontwerp, op grond waarvan de partijen bij de overeenkomst hun instructies betreffende de bestemming van de boventallige embryo's kunnen wijzigen. Men moet er zich van vergewissen dat men op zijn toestemming kan terugkomen binnen de bewaringstermijn van vijf jaar (die eventueel verlengd wordt). Het Centrum moet er ook voor zorgen dat het bij het verstrijken van die termijn de toestemming heeft van de partijen. Slechts vanaf dat tijdstip kan men ervan uitgaan dat de beslissing over de bestemming onherroepelijk is.

Ook de Raad van State verdedigt dat standpunt in zijn advies.

Nr. 50 VAN MEVROUW SALVI

Art. 32

De volgende wijzigingen aanbrengen:

1. in het eerste lid, de woorden «De ontvangster» vervangen door de woorden «*Het ontvangende paar*»;
2. het tweede lid vervangen als volgt:
«*Het in het vorige lid bedoelde document wordt ondertekend door beide wensouders.*».

VERANTWOORDING

Voor de indienster van het amendement vloeit medisch begeleide voortplanting steeds voort uit de vraag van ouders hun kinderwens te voldoen. De invulling van die kinderwens vereist twee ouders.

Nr. 51 VAN MEVROUW SALVI

Art. 35

In het eerste lid, de woorden «de ontvangster of» weglaten.

JUSTIFICATION

Pour l'auteur de l'amendement, les procréations médicalement assistées répondent toujours à une demande de projet parental. Un projet parental implique nécessairement un couple.

N° 52 DE MME SALVI

Art. 36

Apporter les modifications suivantes:

- A. **au 1°**, **supprimer les mots** «à la receveuse ou»;
- B. **au 2°**, **supprimer les mots** «de la receveuse».

JUSTIFICATION

Pour l'auteur de l'amendement, les procréations médicalement assistées répondent toujours à une demande de projet parental. Un projet parental implique nécessairement un couple.

N° 53 DE MME SALVI

Art. 41

À l'alinéa 1er, apporter les modifications suivantes:

- A. **au 2°** **supprimer les mots** «à l'auteur ou»;
- B. **au 3°** **supprimer les mots** «à l'auteur ou».

JUSTIFICATION

Pour l'auteur de l'amendement, les procréations médicalement assistées répondent toujours à une demande de projet parental. Un projet parental implique nécessairement un couple.

N°54 DE MME SALVI

Art. 41

À l'alinéa 1er, 1°, **remplacer les mots** «de soutien psychologique» **par les mots** «d'accompagnement».

VERANTWOORDING

Voor de indienster van het amendement vloeit medisch begeleide voortplanting steeds voort uit de vraag van ouders hun kinderwens te voldoen. De invulling van die kinderwens vereist twee ouders.

Nr. 52 VAN MEVROUW SALVI

Art. 36

De volgende wijzigingen aanbrengen:

- A. **in het 1°**, **de woorden** «de ontvangster van het embryo of» **weglaten**;
- B. **in het 2°**, **de woorden** «de ontvangster van het embryo of» **weglaten**.

VERANTWOORDING

Voor de indienster van het amendement vloeit medisch begeleide voortplanting steeds voort uit de vraag van ouders hun kinderwens te voldoen. De invulling van die kinderwens vereist twee ouders.

Nr. 53 VAN MEVROUW SALVI

Art. 41

In het eerste lid, de volgende wijzigingen aanbrengen:

- A. **in het 2°**, **het woord** «wensouder(s)» **vervangen door het woord** «*wensouders*»;
- B. **in het 3°**, **het woord** «wensouder(s)» **vervangen door het woord** «*wensouders*».

VERANTWOORDING

Voor de indienster van het amendement vloeit medisch begeleide voortplanting steeds voort uit de vraag van ouders hun kinderwens te voldoen. De invulling van die kinderwens vereist twee ouders.

Nr. 54 VAN MEVROUW SALVI

Art. 41

In het eerste lid, 2°, **de woorden** «psychologische begeleiding» **vervangen door het woord** «*begeleiding*».

JUSTIFICATION

L'amendement vise à reprendre le terme utilisé à l'article 6 de la proposition et dans l'arrêté royal du 15 février 1999 fixant les normes auxquelles les programmes de soins «médecine de la reproduction» doivent répondre pour être agréées (art. 5, 6°). Le mot «psychologique» n'a pas été repris dans cette disposition car l'accompagnement tel que visé par l'auteur de l'amendement et l'arrêté royal mentionné est plus large. Il vise un accompagnement psychologique, social, juridique et moral (voir amendement n°35 à l'article 6).

N°55 DE MME SALVI

Art. 42

À l'alinéa 1er supprimer les mots «le ou».

JUSTIFICATION

Pour l'auteur de l'amendement, les procréations médicalement assistées répondent toujours à une demande de projet parental. Un projet parental implique nécessairement un couple.

N°56 DE MME SALVI

Art. 44

Supprimer cet article.

JUSTIFICATION

Voir amendement n°43.
Pour les mêmes raisons, il ne convient pas d'autoriser l'in-sémination post-mortem de gamètes surnuméraires.

N°57 DE MME SALVI

Art. 45

Supprimer cet article.

JUSTIFICATION

Voir amendement n°43.
Pour les mêmes raisons, il ne convient pas d'autoriser l'in-sémination post-mortem de gamètes surnuméraires.

VERANTWOORDING

Het amendement strekt ertoe het begrip over te nemen dat wordt gebruikt in het koninklijk besluit van 15 februari 1999 houdende vaststelling van de normen waaraan de zorgprogramma's «reproductieve geneeskunde» moeten voldoen om erkend te worden (artikel 5, 6°). Het woord «psychologisch» komt in die bepaling niet voor, aangezien de begeleiding zoals bedoeld door de indienster van het amendement en door het vermelde koninklijk besluit ruimer is. Het gaat om psychologische, sociale, juridische en morele begeleiding (zie amendement nr. 35 op artikel 6).

Nr. 55 VAN MEVROUW SALVI

Art. 42

In het eerste lid, de woorden «de wensouder of -ouders» vervangen door het woord «wensouders».

VERANTWOORDING

Voor de indienster van het amendement vloeit medisch begeleide voortplanting steeds voort uit de vraag van ouders hun kinderwens te voldoen. De invulling van die kinderwens vereist twee ouders.

Nr. 56 VAN MEVROUW SALVI

Art. 44

Dit artikel weglaten.

VERANTWOORDING

Zie amendement nr. 43.
Om dezelfde redenen mag niet worden toegestaan dat de boventallige gameten voor *post mortem*-inseminatie worden gebruikt.

Nr. 57 VAN MEVROUW SALVI

Art. 45

Dit artikel weglaten.

VERANTWOORDING

Zie amendement nr. 43.
Om dezelfde redenen mag niet worden toegestaan dat de boventallige gameten voor *post mortem*-inseminatie worden gebruikt.

N° 58 DE MME SALVI

Art. 46

Compléter l'alinéa 3 par les mots:

«après s'être assuré de son consentement».

JUSTIFICATION

Il faut s'assurer que les personnes puissent revenir sur leurs décisions à tout moment dans le délai de cryoconservation des gamètes et le Centre doit veiller à s'assurer du consentement des parties à l'expiration de ce délai.

Cette option est aussi celle préconisée par le Conseil d'État dans son avis.

N° 59 DE MME SALVI

Art. 59

Supprimer le dernier alinéa.

JUSTIFICATION

Cette disposition est en contradiction avec les articles 8 et 43 de la proposition qui précisent que les parties à la Convention peuvent modifier leurs instructions concernant l'affectation des gamètes surnuméraires. Ces modifications peuvent intervenir pendant toute la durée du délai de conservation.

Cette option est aussi celle préconisée par le Conseil d'État dans son avis.

N° 60 DE MME SALVI

Art. 61

Apporter les modifications suivantes:

A. à l'alinéa premier, remplacer les mots «La receveuse» par les mots «Le couple receveur»;

B. à l'alinéa 2, supprimer les mots «Lorsqu'il s'agit d'un couple»;

C. à l'alinéa 2, remplacer les mots «le document» par les mots «Le document».

JUSTIFICATION

Pour l'auteur de l'amendement, les procréations médicalement assistées répondent toujours à une demande de projet parental. Un projet parental implique nécessairement un couple.

Nr. 58 VAN MEVROUW SALVI

Art. 46

In het derde lid, tussen de woorden «het centrum» en de woorden «de laatste instructie», de woorden «nadat het zich van diens toestemming heeft vergewist» invoegen.

VERANTWOORDING

Men moet ervoor zorgen dat de betrokkenen altijd op hun beslissingen kunnen terugkomen tijdens de duur van de bewaring van de ingevroren gameten. Het Centrum moet zich ervan vergewissen dat de partijen toestemmen bij het verstrijken van die termijn.

Dit is ook het standpunt dat de Raad van State in zijn advies verdedigt.

Nr. 59 VAN MEVROUW SALVI

Art. 59

Het laatste lid weglaten.

VERANTWOORDING

Deze bepaling is strijdig met de artikelen 8 en 42 van het wetsontwerp, volgens welke de partijen bij de overeenkomst hun instructies betreffende de bestemming van de boventallige gameten kunnen wijzigen; zulks kan gebeuren gedurende de hele bewaartermijn.

Ook de Raad van State verdedigt dat standpunt in zijn advies.

Nr. 60 VAN MEVROUW SALVI

Art. 61

Het voorgestelde artikel wijzigen als volgt:

A. in het eerste lid, de woorden «De ontvangster» vervangen door de woorden «Het paar dat de gameten ontvangt»;

B. het tweede lid vervangen als volgt:

«Het in het eerste lid bedoelde document wordt ondertekend door beide leden van het paar.».

VERANTWOORDING

Voor de indienster van het amendement vloeit medisch begeleide voortplanting steeds voort uit de vraag van ouders hun kinderwens te voldoen. De invulling van die kinderwens vereist twee ouders.

N° 61 DE MME SALVI

Art. 62

Supprimer à l'alinéa 1er les mots «la receveuse ou».

JUSTIFICATION

Pour l'auteur de l'amendement, les procréations médicalement assistées répondent toujours à une demande de projet parental. Un projet parental implique nécessairement un couple.

N° 62 DE MME SALVI

Art. 65

Apporter les modifications suivantes:

- A. **au 1°**, **supprimer les mots «à la receveuse ou»;**
- B. **au 2°**, **supprimer les mots «de la receveuse ou».**

JUSTIFICATION

Pour l'auteur de l'amendement, les procréations médicalement assistées répondent toujours à une demande de projet parental. Un projet parental implique nécessairement un couple.

N° 63 DE MME SALVI

Art. 66

Supprimer cet article.

JUSTIFICATION

Il convient de supprimer tout le Titre VI (contenant les articles 66 à 69) du projet de loi concernant le diagnostic génétique préimplantatoire (DPI), pour les raisons suivantes:

1. l'auteur de l'amendement est d'avis que la matière du diagnostic génétique préimplantatoire devrait figurer dans une loi spécifique, contenant une définition complète du DPI, les conditions d'application du DPI (conditions générales de licéité) et, éventuellement, les conditions complémentaires plus strictes prévues en cas d'application du DPI dans l'intérêt thérapeutique d'un enfant déjà né («bébé médicament»);
2. en ce qui concerne les conditions de licéité du DPI visées à l'article 67, contrairement à ce que l'intitulé du chapitre dispose, le projet ne formule aucune condition de licéité, mais

Nr. 61 VAN MEVROUW SALVI

Art. 62

In het eerste lid de woorden «de ontvangster of» weglaten.

VERANTWOORDING

Voor de indienster van het amendement vloeit medisch begeleide voortplanting steeds voort uit de vraag van ouders hun kinderwens te voldoen. De invulling van die kinderwens vereist twee ouders.

Nr. 62 VAN MEVROUW SALVI

Art. 65

De volgende wijzigingen aanbrengen:

- A. **in het 1°**, **de woorden «aan de ontvangster van de gameten of» weglaten;**
- B. **in het 2°**, **de woorden «de ontvangster van de gameten of» weglaten.**

VERANTWOORDING

Voor de indienster van het amendement vloeit medisch begeleide voortplanting steeds voort uit de vraag van ouders hun kinderwens te voldoen. De invulling van die kinderwens vereist twee ouders.

Nr. 63 VAN MEVROUW SALVI

Art. 66

Dit artikel weglaten.

VERANTWOORDING

De ontworpen titel VI (die de artikelen 66 tot 69 bevat) over de genetische pre-implantatiediagnostiek moet in zijn geheel worden weggelaten, en wel om de volgende redenen:

1. de indienster van het amendement meent dat de genetische pre-implantatiediagnostiek (PID) moet worden behandeld in een specifieke wet, die voorziet in de volledige definitie van die diagnostiek, de voorwaarden voor de toepassing ervan (algemene voorwaarden waaronder PID geoorloofd is), en eventueel in bijkomende striktere voorwaarden wanneer PID wordt toegepast in het therapeutisch belang van een kind dat reeds geboren is («redderbaby»);
2. wat de in artikel 67 opgenomen voorwaarden betreft waaronder PID geoorloofd is, worden in het wetsontwerp – in tegenstelling tot wat het opschrift van het hoofdstuk doet ver-

se borne à énumérer deux interdictions. Ce qui est manifestement insuffisant au regard des auditions menées au Sénat sur ce sujet (Doc Sénat 3-416/2).

N° 64 DE MME SALVI

Art. 67

Supprimer cet article.

JUSTIFICATION

Voir amendement n°63, relatif à l'article 66.

N° 65 DE MME SALVI (En ordre subsidiaire)

Art. 67

Insérer avant l'alinéa 1er, les deux alinéas suivants:

«Le recours au diagnostic génétique préimplantatoire ne peut se faire qu'à titre exceptionnel, uniquement pour dépister une maladie génétique d'une particulière gravité reconnue comme incurable au moment du diagnostic et qui a été préalablement et précisément identifiée chez l'un des auteurs du projet parental.

Le diagnostic génétique préimplantatoire ne peut avoir pour objet que la recherche de cette affection, ainsi que des moyens de la prévenir et de la traiter.».

JUSTIFICATION

Outre le fait que la définition prévue à l'article 2, t) est incomplète, le projet n'énumère aucune condition de licéité du DPI, contrairement à ce que l'intitulé du chapitre II du Titre VI laisse à penser.

Pour l'auteur de l'amendement, ces conditions de licéité devraient porter sur les points suivants:

- l'utilisation limitée à la détection d'une maladie d'une particulière gravité reconnue comme incurable au moment du diagnostic;
- la nécessité d'identifier précisément et préalablement chez l'un des parents ou un enfant précédent, l'anomalie ou les anomalies responsables d'une telle maladie;
- le consentement des deux membres du couple à la réalisation du diagnostic;
- le diagnostic ne peut avoir d'autre objet que de rechercher cette affection ainsi que les moyens de la prévenir et de la traiter;

moeden - geen desbetreffende voorwaarden aangegeven, maar louter verbodsbepalingen opgesomd. In het licht van de hoorzittingen die in de Senaat in dat verband werden gehouden, is zulks duidelijk ondermaats.

Nr. 64 VAN MEVROUW SALVI

Art. 67

Dit artikel weglaten.

VERANTWOORDING

Zie amendement nr. 63 op artikel 66.

Nr. 65 VAN MEVROUW SALVI (In bijkomende orde)

Art. 67

Vóór het eerste lid de volgende twee leden invoegen:

«Genetische pre-implantatiediagnostiek kan slechts uitzonderlijk worden gebruikt en alleen om een bijzonder ernstige, erfelijke ziekte op te sporen, die op het ogenblik van de diagnose als ongeneeslijk wordt beschouwd en die vooraf en nauwkeurig is vastgesteld bij een van de wensouders.

De genetische pre-implantatiediagnostiek mag geen ander doel hebben dan het opsporen van deze ziekte en het vaststellen van de middelen om ze te voorkomen en te behandelen.».

VERANTWOORDING

Naast het feit dat de in artikel 2, t) vervatte definitie onvolledig is, somt het wetsontwerp geen enkele voorwaarde van rechtmatigheid van de PID op, in tegenstelling tot wat het opschrift van hoofdstuk II van Titel VI laat vermoeden.

Volgens de indienster van het amendement moeten die voorwaarden van rechtmatigheid op de volgende punten betrekking hebben:

- het gebruik moet beperkt zijn tot de opsporing van een zeer ernstige ziekte die als ongeneeslijk wordt erkend op het ogenblik van de diagnose;
- de noodzaak nauwkeurig en vooraf bij een van de ouders of bij een vorig kind de afwijking(en) te identificeren waaraan een dergelijke ziekte te wijten is;
- de instemming van de twee leden van het koppel met de diagnosestelling;
- de diagnose mag geen ander doel hebben dan die aandoening en de middelen om ze te voorkomen en te behandelen te zoeken;

– le DPI ne peut être réalisé, à certaines conditions, que dans un établissement spécifiquement autorisé à cet effet après avis d'une instance de contrôle.

Ce dépistage, ainsi encadré, a pour but de choisir un embryon qui ne serait pas atteint de cette maladie génétique grave, à l'exclusion de toute autre caractéristique non pathologique en vue de faire naître un enfant indemne de cette maladie. Il convient d'éviter la banalisation de la technique et le risque d'eugénisme.

N° 66 DE MME SALVI

Art. 68

Supprimer cet article.

JUSTIFICATION

En ce qui concerne l'autorisation du DPI dans l'intérêt thérapeutique d'un enfant déjà né («Bébé médicament»), ce point n'a pas fait l'objet d'un débat suffisamment approfondi pour pouvoir être intégré dans le projet.

L'auteur de l'amendement est d'avis que la matière du diagnostic génétique préimplantatoire devrait figurer dans une loi spécifique, contenant une définition complète du DPI, les conditions d'application du DPI (conditions générales de licéité) et, éventuellement, les conditions complémentaires plus strictes prévues en cas d'application du DPI dans l'intérêt thérapeutique d'un enfant déjà né («bébé médicament»).

Si le législateur entend autoriser cette pratique, il est indispensable de préciser davantage dans une loi particulière les conditions du recours à cette technique. Ces conditions visent à rappeler le principe de la non-instrumentalisation d'un individu né ou à naître, le principe de respect de l'intégrité de la personne et le principe du choix du moindre mal lorsque des objections peuvent être opposées à toutes les solutions possibles.

Il faut avoir à l'esprit en effet les risques d'une réparation mutuelle infinie, le risque de soumettre l'enfant à naître à des dons interactifs au bénéfice de l'enfant déjà né et les risques psychologiques pour l'enfant à naître pour la construction de sa personnalité.

Par ailleurs, les parents peuvent avoir des difficultés à s'adapter à la situation, particulièrement en cas d'échec (les chances de succès restent faibles).

– de PID mag onder bepaalde voorwaarden alleen worden uitgevoerd in een instelling die daartoe specifiek de toestemming heeft gekregen na advies van een controleinstantie.

Het aldus omschreven onderzoek heeft tot doel een embryo te kiezen dat de ernstige erfelijke ziekte niet heeft, met uitsluiting van alle andere, niet-pathologische kenmerken, ten einde een kind te laten geboren worden dat vrij is van deze ziekte. De techniek mag niet gebanaliseerd worden en eugenetische praktijken moeten worden voorkomen.

Nr. 66 VAN MEVROUW SALVI

Art. 68

Dit artikel weglaten.

VERANTWOORDING

Er is onvoldoende grondig van gedachten gewisseld over het toestaan van de pre-implantatiediagnostiek in het therapeutisch belang van een al geboren kind (een zogenaamde «redderbaby»). Dat aspect behoort derhalve niet in het wetsontwerp te worden opgenomen.

De indienster van het amendement is van oordeel dat de genetische pre-implantatiediagnostiek bij een specifieke wet moet worden geregeld, met een volledige definitie van pre-implantatiediagnostiek, de nadere regels voor de toepassing van een dergelijke diagnostiek (algemene voorwaarden waaronder die diagnostiek geoorloofd is) en eventueel striktere aanvullende voorwaarden bij toepassing van die diagnostiek in het therapeutisch belang van een al geboren kind («redderbaby»).

Wocht de wetgever die diagnostiek toestaan, dan moeten de voorwaarden voor het gebruik van deze techniek bij wet nader worden vastgesteld. Die voorwaarden herinneren aan het principiële verbod op de instrumentalisering van een geboren of ongeborn individu, het beginsel van de eerbiediging van de integriteit van de persoon en het beginsel van de keuze voor het minste kwaad wanneer alle mogelijke oplossingen nadelen vertonen.

Er is immers het risico van een eendeloos wederzijds herstel, het risico dat van het ongeborn kind herhaalde donaties ten voordele van het reeds geboren kind worden verlangd en de psychologische risico's voor het ongeborn kind met betrekking tot de opbouw van zijn persoonlijkheid.

Ook de ouders kunnen het moeilijk hebben om zich aan de situatie aan te passen, vooral ingeval van een mislukking (de slaagkans is immers niet erg groot).

N° 67 DE MME SALVI
(En ordre subsidiaire)

Art. 68

Remplacer cet article comme suit:

«Art. 68. — Par dérogation à l'article 67, le diagnostic génétique préimplantatoire peut être autorisé dans l'intérêt thérapeutique d'un enfant déjà né du ou des auteurs du projet parental, aux conditions suivantes:

1. le centre de fécondation consulté doit estimer que le projet parental n'a pas pour seul objectif ni pour objectif premier la réalisation de cet intérêt thérapeutique; cette estimation doit être confirmée par le centre de génétique humaine consulté, dont l'avis est joint au dossier;

2. les auteurs du projet parental doivent pouvoir bénéficier d'un accompagnement psychologique ainsi que d'une information claire et précise notamment sur l'éventualité qu'un embryon compatible ne soit pas obtenu et sur les conséquences tant pour l'enfant déjà né que pour l'enfant à naître;

3. le recours à la technique doit être la meilleure manière de soigner l'enfant déjà né;

4. il n'existe aucun proche parent qui puisse être donneur;

5. les décisions individuelles sont soumises à une instance de contrôle à déterminer par arrêté royal.».

JUSTIFICATION

Le projet prévoit que le diagnostic génétique préimplantatoire est exceptionnellement autorisé dans l'intérêt thérapeutique d'un enfant déjà né d'un des auteurs du projet parental («bébé médicament») à condition que le projet parental n'a pas pour seul objectif la réalisation de cet intérêt thérapeutique.

C'est le centre de fécondation qui doit procéder à cette estimation, laquelle doit être confirmée par le centre de génétique humaine consulté, dont l'avis sera joint au dossier.

L'auteur de l'amendement est d'avis que la matière du diagnostic génétique préimplantatoire (DPI) devrait figurer dans une loi spécifique, contenant une définition complète du DPI, les conditions d'application du DPI (conditions générales de licéité) et, éventuellement, les conditions complémentaires plus

Nr. 67 VAN MEVROUW SALVI
(In bijkomende orde)

Art. 68

Dit artikel vervangen als volgt:

«Art. 68. — In afwijking van artikel 67 is genetische pre-implantatiediagnostiek uitzonderlijk toegestaan in het therapeutisch belang van een reeds geboren kind van de wensouders, als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

1. het geraadpleegde fertiliteitscentrum moet beoordelen of de kindervens niet uitsluitend en niet in de eerste plaats ten dienste staat van dat therapeutisch belang. Deze beoordeling moet worden bevestigd door het geraadpleegde centrum voor menselijke erfelijkheid waarvan het advies bij het dossier wordt gevoegd;

2. de wensouders moeten psychologische begeleiding krijgen alsook duidelijk en precieze informatie, met name over de mogelijkheid dat er geen compatibel embryo ontstaat en over de gevolgen, zowel voor het reeds geboren kind als voor het ongeboren kind;

3. het gebruik van deze techniek moet de best mogelijke behandeling zijn voor het reeds geboren kind;

4. geen enkele naaste verwant kan donor zijn;

5. de individuele beslissingen worden voorgelegd aan een controle-instantie, die bij koninklijk besluit wordt opgericht.».

VERANTWOORDING

Het wetsontwerp bepaalt dat de genetische pre-implantatiediagnostiek uitzonderlijk wordt toegestaan in het therapeutisch belang van een reeds geboren kind van de wensouders («redderbaby»), op voorwaarde dat het ouderschapsproject niet louter de realisatie van dat therapeutisch belang tot doel heeft.

Het fertiliteitscentrum moet die beoordeling verrichten, die zelf moet worden bevestigd door het geraadpleegde centrum voor menselijke erfelijkheid, waarvan het advies bij het dossier moet worden gevoegd.

De indienster van het amendement is van oordeel dat de genetische pre-implantatiediagnostiek bij een specifieke wet moet worden geregeld, met een volledige definitie van pre-implantatiediagnostiek, de nadere regels voor de toepassing van een dergelijke diagnostiek (algemene voorwaarden

strictes prévues en cas d'application du DPI dans l'intérêt thérapeutique d'un enfant déjà né («bébé médicament»).

Ces conditions seraient les suivantes:

- le recours au diagnostic génétique préimplantatoire ne devrait pouvoir se faire qu'à titre exceptionnel, uniquement pour dépister une maladie génétique d'une particulière gravité reconnue comme incurable au moment du diagnostic et qui a été préalablement et précisément identifiée chez l'un des auteurs du projet parental;
- le diagnostic génétique préimplantatoire ne devrait avoir pour objet que la recherche de cette affection, ainsi que des moyens de la prévenir et de la traiter» (cfr. justification sous amendement aux articles 66, 67 et 69).

Par dérogation, le diagnostic génétique préimplantatoire pourrait être exceptionnellement autorisé dans l'intérêt thérapeutique d'un enfant déjà né du ou des auteurs du projet parental aux conditions suivantes:

1. le centre de fécondation consulté devrait estimer que le projet parental n'a pas pour seul objectif ni pour objectif premier la réalisation de cet intérêt thérapeutique. Cette estimation devrait être confirmée par le centre de génétique humaine consulté, dont l'avis est joint au dossier;
2. les auteurs du projet parental devraient pouvoir bénéficier d'une information claire et précise notamment sur l'éventualité qu'un embryon compatible ne soit pas obtenu, sur les suites et d'un accompagnement psychologique;
3. le recours à la technique devrait être la meilleure manière de soigner l'enfant déjà né;
4. il n'existe aucun proche parent qui puisse être donateur;
5. les décisions individuelles seraient soumises à une instance de contrôle à déterminer par arrêté royal.

Pour l'auteur de l'amendement, il est, en effet, indispensable de préciser davantage dans la loi les conditions de recours à cette technique. Ces conditions visent à rappeler le principe de la non-instrumentalisation d'un individu né ou à naître, le principe de respect de l'intégrité de la personne et le principe du choix du moindre mal lorsque des objections peuvent être opposées à toutes les solutions possibles.

Il faut avoir à l'esprit en effet les risques d'une réparation mutuelle infinie, le risque de soumettre l'enfant à naître à des dons interactifs au bénéfice de l'enfant déjà né et les risques psychologiques pour l'enfant à naître pour la construction de sa personnalité.

Par ailleurs, les parents peuvent avoir des difficultés à s'adapter à la situation, particulièrement en cas d'échec (les chances de succès restent faibles).

waaronder die diagnostiek geoorloofd is) en eventueel striktere aanvullende voorwaarden als die diagnostiek in het therapeutisch belang van een al geboren kind («redderbaby») wordt toegepast.

Die voorwaarden zouden de volgende zijn:

- de genetische pre-implantatiediagnostiek zou slechts uitzonderlijk kunnen worden gebruikt en alleen om een bijzonder ernstige, erfelijke ziekte op te sporen, die op het ogenblik van de diagnose als ongeneeslijk wordt beschouwd en die vooraf en nauwkeurig is vastgesteld bij een van de wensouders;
- de genetische pre-implantatiediagnostiek zou geen ander doel mogen hebben dan het opsporen van deze ziekte en het vaststellen van de middelen om ze te voorkomen en te behandelen (zie de verantwoording van de amendementen op de artikelen 66, 67 en 68).

De genetische pre-implantatiediagnostiek zou afwijkend uitzonderlijk kunnen worden toegestaan in het therapeutisch belang van een reeds geboren kind van de wensouders, als aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

1. het geraadpleegde fertiliteitscentrum zou moeten beoordelen of de kinderwens niet uitsluitend en niet in de eerste plaats ten dienste staat van dat therapeutisch belang. Die beoordeling zou moeten worden bevestigd door het geraadpleegde centrum voor menselijke erfelijkheid, waarvan het advies bij het dossier wordt gevoegd;
2. de wensouders zouden duidelijke en precieze informatie moeten krijgen, met name over de mogelijkheid dat er geen compatibel embryo ontstaat, over de gevolgen en over psychologische begeleiding;
3. het gebruik van deze techniek zou de best mogelijke behandeling moeten zijn voor het reeds geboren kind;
4. geen enkele naaste verwant kan donor zijn;
5. de individuele beslissingen worden voorgelegd aan een controle instantie, die bij koninklijk besluit wordt opgericht.

Voor de indiener van dit amendement moeten de voorwaarden voor het gebruik van deze techniek immers in de wet worden vastgesteld. Deze voorwaarden herinneren aan het principiële verbod op de instrumentalisering van een geboren of ongeboren individu, het beginsel van de eerbiediging van de integriteit van de persoon en het beginsel van de keuze voor het minste kwaad wanneer alle mogelijke oplossingen nadelen vertonen.

Er is immers het risico van een eindeloos wederzijds herstel, het risico dat van het ongeboren kind herhaalde donaties ten voordele van het reeds geboren kind worden verlangd en de psychologische risico's voor het ongeboren kind met betrekking tot de opbouw van zijn persoonlijkheid.

Ook de ouders kunnen het moeilijk hebben om zich aan de situatie aan te passen vooral ingeval van een mislukking (de slaagkans is immers niet erg groot).

N° 68 DE MME SALVI

Art. 69

Supprimer cet article.

JUSTIFICATION

Voir amendement n°63.

N° 69 DE MME SALVI
(en ordre subsidiaire)

Art. 69

Apporter les modifications suivantes:

1. au §1er, **supprimer les mots** «le ou»;
2. au § 2, alinéa 1er, **supprimer les mots** «du ou»;
3. au § 2, alinéa 2, **supprimer les mots** «Dans l'hypothèse où il s'agit d'un couple,»;
4. au § 2, alinéa 3, **supprimer les mots** «à l'auteur ou».

JUSTIFICATION

Pour l'auteur de l'amendement, les procréations médicalement assistées répondent toujours à une demande de projet parental. Un projet parental implique nécessairement un couple.

Véronique SALVI (cdH)

Nr. 68 VAN MEVROUW SALVI

Art. 69

Dit artikel weglaten.

VERANTWOORDING

Zie amendement nr. 63.

Nr. 69 VAN MEVROUW SALVI
(In bijkomende orde)

Art. 69

Het voorgestelde artikel wijzigen als volgt:

1. in § 1, het woord «wensouder(s)» **vervangen door het woord** «*wensouders*»;
2. in § 2, eerste lid, de woorden «wensouder(s) instemt (instemmen)» **vervangen door de woorden** «*wensouders instemmen*»;
3. in § 2, het tweede lid **vervangen als volgt:**
«*De overeenkomst wordt door beide wensouders ondertekend.*»;
4. in § 2, derde lid, het woord «wensouder(s)» **vervangen door het woord** «*wensouders*».

VERANTWOORDING

Voor de indienster van het amendement vloeit medisch begeleide voortplanting steeds voort uit de vraag van ouders hun kindwens te voldoen. De invulling van die kindwens vereist twee ouders.